

Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore

**IZVJEŠTAJ O RADU STRUČNE SLUŽBE
VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA
ZA 2020. GODINU**

Podgorica, februar 2021.

SADRŽAJ

UVOD	3
STRUČNA SLUŽBA VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA	3
POSLOVI STRUČNE SLUŽBE	3
SPECIJALIZOVANI STRUČNI POSLOVI	3
Pripremni postupak.....	3
Izvršavanje krivičnih sankcija	4
Krivičnopravna zaštita djece/maloljetnika	4
OPŠTI STRUČNI I ADMINISTRATIVNI POSLOVI	5
IZVJEŠTAJ O RADU STRUČNE SLUŽBE ZA 2020. GODINU	7
IZVJEŠTAJ O STRUČNIM POSLOVIMA	7
PRIPREMNI POSTUPAK.....	7
Dostavljanje nalaza i mišljenja Stručne službe državnim tužiocima.....	7
Dostavljanje podataka o izrečenim alternativnim mjerama	12
Izvršavanje krivičnih sankcija	12
KRIVIČNOPRAVNA ZAŠTITA DJECE/MALOLJETNIKA	14
Dostavljanje nalaza i mišljenja Stručne službe državnim tužiocima.....	14
Preduzimanje dodatnih mjera zaštite prava i dobrobiti djeteta/maloljetnika	26
OPŠTI STRUČNI I ADMINISTRATIVNI POSLOVI	27
Prikupljanje podataka i izrada godišnje evidencije o alternativnim mjerama	27
Sklapanje sporazuma i obezbjeđivanje uslova za sprovođenje vaspitnih naloga	30
Osiguranje maloljetnika od povreda za vrijeme primjene vaspitnog naloga	31
Dostava izvještaja o primjeni alternativnih mjera i drugim pitanjima iz domena rada Stručne službe, za potrebe Vrhovnog državnog tužilaštva	31
Primjena audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djece	32
Davanje mišljenja o zakonskim/podzakonskim aktima koji se odnose na zaštitu maloljetnika za potrebe Vrhovnog državnog tužilaštva	35
Saradnja sa ustanovama i organizacijama 2020.	36
Saradnja sa medijima 2020.	37
Učešće na stručnim skupovima 2020.	37
Predstavljanje Stručne službe na veb sajt-u Vrhovnog državnog tužilaštva	38
IZVJEŠTAJ O PRIMJENI ALTERNATIVNIH MJERA IZREČENIH MALOLJETNIM UČINIOCIMA KRIVIČNIH DJELA U 2020. GODINI	39

UVOD

STRUČNA SLUŽBA VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA

Stručna služba pomaže državnim tužilaštvima na način da načelnik i samostalni savjetnici (socijalni radnik, specijalni pedagog ili psiholog), po zahtjevu državnog tužioca, obavljaju poslove u vezi pripremnog postupka, postupka izricanja i izvršavanja alternativnih mjera, predlaganja krivičnih sankcija i postupka krivičnopravne zaštite djece/maloljetnika propisane: Zakonom o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku – ZOPPMUKP (Službeni list Crne Gore, br. 64/2011, koji je u primjeni od 1. septembra 2012. godine); Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o postupanju o maloljetnicima u krivičnom postupku (Službeni list Crne Gore, br. 1/18 od 04.01.2018. godine) – Zakon o izmjenama i dopunama ZOPPMUKP; Pravilnikom o evidenciji o izrečenim alternativnim mjerama (Službeni list Crne Gore, br. 42/12) i drugim relevantnim propisima.

POSLOVI STRUČNE SLUŽBE

SPECIJALIZOVANI STRUČNI POSLOVI

PRIPREMNI POSTUPAK

- Učestvovanje u prikupljanju podataka prilikom izbora i primjene vaspitnog naloga, član 13 ZOPPMUKP; i član 3 Zakona o Izmjenama i dopunama ZOPPMUKP, kojim je propisano da državni tužlac za maloljetnike može povjeriti Stručnoj službi prikupljanje obavještenja prilikom izbora i primjene vaspitnog naloga
- Procjena snaga maloljetnika i kriminogenih rizika u odnosu na lični, porodični i obrazovni nivo i sačinjavanje stručnog mišljenja o osnovanosti primjene: člana 66 ZKPPMUKP – Odbacivanja krivične prijave iz razloga pravičnosti i člana 11 Zakona o Izmjenama i dopunama ZOPPMUKP (novim stavom u članu 66 je propisano da državni tužlac za maloljetnike može, prije donošenja odluke o odbacivanju krivične prijave zatražiti nalaz i mišljenje Stručne službe); člana 69 ZKPPMUKP – Uslovljeni oportunitet; člana 76 ZKPPMUKP – Načelo cjelishodnosti
- Davanje stručnog mišljenja o izricanju i izboru alternativnih sankcija prema maloljetnicima; nadzor nad izvršavanjem vaspitnih naloga kroz saradnju sa centrima za socijalni rad i ustanovama/organizacijama u kojima se sprovode vaspitni nalozi; sačinjavanje stručnog nalaza i mišljenja o rezultatu sprovedenih vaspitnih naloga (ZKPPMUKP, član 75; Glava 6 – Primjena vaspitnih naloga)
- Učestvovanje u prikupljanju podataka u pripremnom postupku (ZKPPMUKP, član 73) i ispitivanju maloljetnika u toku izviđaja i prikupljanju podataka o krivičnom djelu, u toku dokaznog postupka, posebno kada to zahtijeva specifični stručni pristup u odnosu na psihofizički status i sposobnosti maloljetnika (ZKPPMUKP, član 74).
- Učestvovanje u procjeni i obavljanju nadzora nad zadržavanjem i određivanjem pritvora u izviđaju (ZKPPMUKP, član 64)

- Sačinjavanje stručnog nalaza i mišljenja u vezi predlaganja sankcije primjerene maloljetniku (ZKPPMUKP, član 78 – Prijedlog državnog tužioca da se maloljetniku izrekne krivična sankcija; i Zakon o izmjenama i dopunama ZOPPMUKP, član 13, novim stavom u članu 78 ZKPPMUKP propisano da državni tužlac za maloljetnike može, prije podnošenja prijedloga da se maloljetniku izrekne krivična sankcija, zatražiti mišljenje Stručne službe)
- Davanje nalaza i mišljenja o primjeni maloljetničkih sankcija za mlađa punoljetna lica (ZOPPMUKP, član 40, 41)
- Sačinjavanje nalaza i mišljenja u slučaju kada se procijeni/utvrde činjenice da treba obavijestiti centar za socijalni rad radi zaštite prava i dobrobiti djeteta (kao što omogućava član 123 – Zaštita prava, ZOPPMUKP)

IZVRŠAVANJE KRIVIČNIH SANKCIJA

- Sačinjavanje stručnog nalaza i mišljenja o rezultatu sprovođenja vaspitnih mjera, o opravdanosti produžetka, zamjene, obustave mjere, po zahtjevu tužioca (ZOPPMUKP, član 99 – Obustava izvršenja i izmjena odluke o vaspitnim mjerama)
- Obilazak maloljetnika smještenih u ustanovama, zajedno sa državnim tužiocem i/ili po nalogu državnog tužioca; sačinjavanje mišljenja o uslovima boravka maloljetnika u ustanovama (vaspitna ustanova, maloljetnički zatvor) i djelotvornosti mjere koja se sprovodi (ZOPPMUKP, Glava peta – Kontrola izvršenja krivičnih sankcija)
- Sačinjavanje nalaza i mišljenja u slučaju kada se procijeni/utvrde činjenice da treba obavijestiti centar za socijalni rad radi zaštite prava i dobrobiti djeteta (kao što omogućava član 123 – Zaštita prava, ZOPPMUKP)

KRIVIČNOPRAVNA ZAŠTITA DJECE/MALOLJETNIKA

- Prikupljanje podataka o ličnim i porodičnim prilikama djeteta/maloljetnika na čiju je štetu izvršeno krivično djelo ili djeteta/maloljetnika svjedoka i davanje mišljenja o daljem postupanju u odnosu na okolnosti koje su doprinijele ili bile od uticaja na izvršavanje krivičnog djela na štetu djeteta/maloljetnika ili na bezbjednost djeteta/maloljetnika te obavješćavanje centra za socijalni rad o tome (ZOPPMUKP, br. 64/2011, koji je u primjeni od 1. septembra 2012. godine, Glava četvrta – Posebne odredbe o zaštiti maloljetnih lica kao učesnika u krivičnom postupku, gdje se nije pominjala Stručna služba, nego „stručno lice“; Zakonik o krivičnom postupku, Službeni list, br. 57 od 18. avgusta 2009, 49/10, 47/14, čl. 289 – Pribavljanje podataka o okrivljenom: „Državni tužilac će prije završene istrage pribaviti podatke o okrivljenom... po potrebi, državni tužilac će pribaviti podatke o ranijem životu okrivljenog i o prilikama u kojima živi, kao i o drugim okolnostima koji se tiču njegove ličnosti... može odrediti zdravstvene preglede ili psihološka ispitivanja okrivljenog kad je potrebno da se dopune podaci o ličnosti okrivljenog“)
- Pružanje stručne pomoć kod ispitivanja djeteta/maloljetnika svjedoka i djeteta/maloljetnika na čiju je štetu izvršeno krivično djelo kroz pripreme djeteta/maloljetnika za ispitivanje, davanje mišljenja o njegovoj spremnosti i sposobnosti za ispitivanje, načinu ispitivanja i

učešće u ispitivanju, u postupcima koji prethode odlučivanju o podizanju optužnice ili obustavi istrage (Zakon o izmjenama i dopunama ZOPPMUKP, član 16, kojim je u članu 93 ZOPPMUKP propisano da se saslušanje maloljetnog lica sprovodi uz pomoć stručnog lica iz Stručne službe, kao i da se saslušanje maloljetnog lica koje nije navršilo 14 godina života, kao oštećenog ili svjedoka u postupku, obavezno sprovodi uz pomoć stručnog lica iz Stručne službe)

- Obavješćavanje centara za socijalni rad o potrebi preduzimanja mjera zaštite prava i dobrobiti djeteta/maloljetnika kada se u toku postupka prema djetetu/maloljetniku uoči da postoji takva potreba (kao što omogućava član 123 – Zaštita prava, ZOPPMUKP)

OPŠTI STRUČNI I ADMINISTRATIVNI POSLOVI

- Sklapanje sporazuma sa javnim ustanovama, organizacijama, nevladinim i drugim organizacijama o sprovođenju vaspitnih naloga (ZOPPMUKP, Glava 6 – Primjena vaspitnih naloga)
- Osiguranje maloljetnika od povreda za vrijeme primjene vaspitnog naloga-uključivanje u sportske aktivnosti i vaspitnog naloga-obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (Zakon o izmjenama i dopunama ZOPPMUKP, član 20 i 21)
- Saradnja sa centrima za socijalni rad, školama i drugim javnim ustanovama, organizacijama, nevladinim organizacijama i drugim stručnim službama (ZOPPMUKP, član 46, stav 4)
- Prikupljanje, obrada, statistička analiza, kontrola i priprema statističkih podataka iz djelokruga rada Stručne službe
- Vođenje evidencije izrečenih alternativnih mjera (shodno ZOPPMUKP, član 101 i Pravilniku o evidenciji o izrečenim alternativnim mjerama)
- Analiza stanja i kretanja kriminaliteta maloljetnika i odraslih učinioca krivičnih djela na štetu djece/maloljetnika na osnovu kvantitativnih i kvalitativnih podataka (statusi djeteta/maloljetnika; statusi odraslih učinioca krivičnih djela na štetu djece/maloljetnika; vrste krivičnih djela; kriminalni recidiv; kritična mjesta u lokalnim zajednicama)
- Saradnja sa lokalnim zajednicama u cilju praćenja izvršenja mjera i sankcija prema maloljetnicima i njihovim porodicama, kao i praćenja stanja i kretanja kriminaliteta djece/maloljetnika, kriminaliteta odraslih na štetu djece/maloljetnika i iniciranja relevantnih preventivnih programa
- Učešće u radu tijela za zaštitu prava djece i mladih, izradi propisa vezanih za zaštitu prava djece, mladih i porodice
- Učešće u različitim oblicima stručnog usavršavanja i stručnim skupovima

Prema UN Konvenciji o pravima djeteta (1989.) i Porodičnom zakonu Crne Gore (2016.), "dijete" je osoba koja nije navršila 18 godina.

Zakon o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku (2012.) definiše/koristi termin "dijete" za lice koje nije navršilo 14 godina. Prema licu koje nije navršilo 14 godina ne može se voditi krivični postupak niti primjenjivati alternativne mjere i krivične sankcije.

Korišćenja termina "dijete/dječak/djevojčica" i "maloljetnik/maloljetno lice" u ovom Izvještaju ima značenje da se radi o licu koje nije navršilo 18 godina.

IZVJEŠTAJ O RADU STRUČNE SLUŽBE ZA 2020. GODINU

U toku 2020. godine u Stručnoj službi je zaposlena jedna službenica, načelnica Stručne službe – socijalna radnica i jedna samostalna savjetnica II – psihološkinja.

IZVJEŠTAJ O STRUČNIM POSLOVIMA

PRIPREMNI POSTUPAK

DOSTAVLJANJE NALAZA I MIŠLJENJA STRUČNE SLUŽBE DRŽAVNIM TUŽIOCIMA

U 2020. godini državni tužioci za maloljetnike su Stručnoj službi uputili 16 zahtjeva za obradu 15 maloljetnih učinilaca krivičnih djela i 2 mlađa punoljetna lica učinioa krivičnog djela (u 16 predmeta). Izvršena je procjena za 2 mlađa punoljetna lica i za 13 maloljetnika, a procjena za 2 maloljetnika se nastavlja u 2021. godini. Takođe, završena je procjena za 4 maloljetnika iz 2019. godine, za koje je u 2020. godini data preporuka za primjenu vaspitnih naloga, koji su izrečeni i ispunjeni. Nastavljeno je i praćenje vaspitnih naloga započetih u 2019. godine, za 7 maloljetnika, koji su ispunjeni. Na taj način, u 2020. godini u Stručnoj službi se radilo sa ukupno 28 maloljetnika i 2 mlađa punoljetna lica, u 25 predmeta.

Nalaz i mišljenje Stručne službe u krivičnom postupku prema maloljetniku, u 2020. godini, su zatražila 4 osnovna državna tužilaštava-ODT i to: ODT Cetinje (za 3 maloljetnika); ODT Herceg Novi (za 4 maloljetnika); ODT Kolašin (za 1 maloljetnika); ODT Podgorica (za 6 maloljetnika); Više državno tužilaštvo u Podgorici, za 1 maloljetnika; Specijalno državno tužilaštvo (za 2 mlađa punoljetna lica, u 1 predmetu).

TABELA 1: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema krivičnim djelima koje su učinili maloljetnici/mlađi punoljetnici

R.br.	Vrsta krivičnog djela	Član Krivičnog zakonika	Broj krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Teško ubistvo	144	1		1
2.	Teška tjelesna povreda	151	2		2
3.	Laka tjelesna povreda	152	1		1
4.	Zlostavljanje	166a	1		1
5.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	1	1	
6.	Teška krađa	240	1		1
7.	Nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti	287	1		1
8.	Omogućavanje uživanja opojnih droga	301	1		1
9.	Teška djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja	348	2	1	1

R.br.	Vrsta krivičnog djela	Član Krivičnog zakonika	Broj krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
10.	Nasilničko ponašanje	399	3	1	2
11.	Kriminalno udruživanje	401	2	2	
12.	Nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija	403*	1		1
UKUPNO			17*	5	12

*1 maloljetnik je učinio dva krivična djela: Nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija (član 403 Krivičnog zakonika Crne Gore-KZCG) i Nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti (član 287 KZCG), za kojeg je Stručna služba preporučila jedinstveni vaspitni nalog, što je prihvaćeno od strane državnog tužioca za maloljetnike (ODT Kolašin)

Nalaz Stručne službe je zatražen za 15 maloljetnika i 2 mlađa punoljetna lica, koji su izvršili ukupno 18 krivičnih djela.

Uočava se da je nalaz Stručne službe uglavnom zatražen kod izvršenja krivičnih djela sa elementima nasilja i to za 10 maloljetnika i 2 mlađa punoljetna lica, dok je za krivično teška krađa i krivično djelo omogućavanje uživanja opojnih droga zatražen nalaz za po 1 maloljetnika, a za 2 maloljetnika u vezi krivičnog djela-teška djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja i za 2 maloljetnika u vezi krivičnog djela nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti.

Kod krivičnih djela sa elementima nasilja oštećeni su podjednako bila maloljetna (4) i punoljetna lica (6), a kao oštećeni evidentirano je i 1 dijete.

TABELA 2: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema polu i uzrastu maloljetnika/mlađeg punoljetnog lica u vrijeme izvršenja krivičnog djela

R.br.	Uzrast u vrijeme izvršenja krivičnog djela	Ukupno maloljetnika	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	14 godina	3	1	2
2.	15 godina	5	1	4
3.	16 godina	1	0	1
4.	17 godina	6	1	5
5.	19 godina	2	2	0
UKUPNO		17	5	12

Nalaz Stručne službe je zatražen za 12 maloljetnika muškog pola, za 3 maloljetnice i za 2 mlađa punoljetna lica ženskog pola.

Raspon godina maloljetnih učinilaca krivičnih djela je od 14 do 17 godina, a najviše maloljetnika je bilo na uzrastu od 17 (6) i 15 godina (5). Evidentirana su i 2 mlađa punoljetna lica uzrasta 19 godina.

Maloljetnicama (3) se na teret stavljaju sljedeća krivična djela: nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici; nasilničko ponašanje; teško djelo protiv bezbjednosti saobraćaja, a mlađim punoljetnicama (2) krivično djelo kriminalno udruživanje u cilju krijumčarenja ljudima (pomaganje).

TABELA 3: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema polu i obrazovnom statusu maloljetnika/mlađeg punoljetnog lica u vrijeme izvršenja krivičnog djela

R.br.	Školovanje maloljetnika	Broj maloljetnika	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	9. razred OŠ	2	0	2
2.	Završio 6 razreda OŠ	1	0	1
3.	Završio 9 razreda OŠ	1	1	0
UKUPNO OSNOVNA ŠKOLA		4	1	3
4.	1. razred SŠ	4	0	4
5.	2. razred SŠ	1	0	1
6.	3. razred SŠ	4	1	3
7.	4. razred SŠ	2	1	1
UKUPNO SREDNJA ŠKOLA		11	2	9
8.	2. godina fakulteta	2	2	0
UKUPNO FAKULTET		2	2	0
UKUPNO SVE KATEGORIJE ŠKOLOVANJA		17	5	12

Uočava se da je većina maloljetnika u vrijeme izvršenja krivičnog djela u redovnom obrazovnom procesu (13), i to: 11 maloljetnika pohađa srednju školu; 2 maloljetna lica pohađaju 9. razred osnovne škole; a 2 mlađa punoljetna lica su studenti.

Ukupno 2 maloljetnika nisu u sistemu redovnog obrazovanja u vrijeme izvršenja krivičnog djela, i to: 1 maloljetnik je prekinuo školovanje nakon završenog 6. razreda, a 1 maloljetnik nakon 9. razreda osnovne škole.

TABELA 4: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema predloženim mjerama

Rb. Br.	Prijedlog SS za izricanje alternativne mjere/krivične sankcije	Broj mjera	Broj djevojčica	Broj dječaka	Prihvaćen prijedlog SS	Nije prihvaćen prijedlog SS
1.	Posebna obaveza-obavljanje društveno korisnog rada	2	2		2	
2.	Opomena	1		1	1	
3.	Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada	4		4	4	
4.	Plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove	2		2	2	
5.	Uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji	5	1	4	4	1
6.	Procjena psihosocijalnog statusa i toka tretmana	1		1	Pripremni postupak u toku	Pripremni postupak u toku
7.	Prenosi se u narednu godinu	2	2		Procjena u toku	Procjena u toku
UKUPNO		17	5	12	13	1

Osim za 1 maloljetno lice, državni tužioci su prihvatili nalaz i mišljenje – preporuku Stručne službe za primjenu alternativnih mjera, i izrekli:

- 1 opomenu (ODT Cetinje)
- 4 vaspitna naloga - obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (ODT Podgorica: 3; ODT Herceg Novi: 1)
- 2 vaspitna naloga – plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove (ODT Kolašin: 1; ODT Podgorica: 1)
- 4 vaspitna naloga - uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji, od kojih je 4 prihvaćeno (ODT Podgorica: 3; ODT Herceg Novi: 1), a za 1 maloljetnika državni tužilac za maloljetnike je predložio sudu izricanje istovjetne posebnu obavezu - uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji (ODT Herceg Novi)

Pedložene su i 2 posebne obaveze-obavljanje društveno korisnog rada, za 2 mlađa punoljetna lica, što je prihvaćeno od strane specijalnog državnog tužioca.

Za 1 maloljetnika, u toku pripremnog postupka, izvršen je neposredni uvid u boravak u JU Centar "Ljubović", gdje se nalazi od 2019. godine, i procjena njegovog psihosocijalnog statusa i dosadašnjeg toka tretmana, shodno mjeri privremeni nadzor i smještaj maloljetnika iz člana 61 ZOPPMUKP, za krivično djelo teško ubistvo. Data je preporuka za nastavak intenzivnog stručnog tretmana i uključivanje Centra za autizam, razvojne smetnje i dječiju psihijatriju, Instituta za bolesti djece, Klinički centar Crne Gore-CZA, kao i primjena posebne obaveze - uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji, i to u CZA. Pripremni postupak je u toku.

Za 2 maloljetnika postupak procjene se prenosi u 2021. godinu.

U 2020. godini državni tužioci za maloljetnike su izrekli 28 vaspitnih naloga, i to:

- poravnanje sa oštećenim (14), pred ODT: Bar (8); Cetinje (2); Nikšić (1), koja su izvršena putem izvinjenja; i pred ODT Ulcinj (3), koja su izvršena putem izvinjenja i nadoknade štete putem solidarnog davanja novčanog iznosa od po 50,00€
- redovno pohađanje škole (1), pred ODT Podgorica, koji je ispunjen
- redovno pohađanje škole i redovno odlaženje na posao (2), pred ODT Podgorica, koji su djelimično ispunjeni
- obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (4), od kojih su: 3 pred ODT Podgorica (2 su ispunjena, a 1 se nastavlja u 2021. godini); 1 pred ODT Herceg Novi (ispunjen)
- plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove (2), od koji je: 1 pred ODT Kolašin (ispunjen); 1 pred ODT Podgorica (nastavlja se u 2021. godini)
- uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji (5), od kojih su: 3 pred ODT Podgorica (2 su ispunjena, a 1 se prenosi u 2021. godinu); i 2 pred ODT Herceg Novi (1 je ispunjen, za maloljetnika za kojeg je dat nalaz i mišljenje-preporuka Stručne službe krajem 2019. godine, a 1 će biti započet u 2021. godini).

U vezi predmeta za koje je rad iz 2019. godine nastavljen/prenijet u 2020. godinu, završena je procjena za 4 maloljetnika, za koje je u 2020. godini dat prijedlog za primjenu vaspitnog naloga:

- redovno pohađanje škole i redovno odlaženje na posao (2, koji su djelimično ispunjen),
- redovno pohađanje škole (1, koji je ispunjen) i
- uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji (1, koji je djelimično ispunjen).

Nastavljeno je i praćenje vaspitnih naloga započetih u 2019. godini, za 7 maloljetnika, koji su ispunjeni:

- uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji (4)
- redovno pohađanje škole (1),
- obavljanje društveno korisnog ili humanitarinog rada (1) i
- poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (1).

Na taj način, ispunjeno je svih 7 vaspitnih naloga iz 2019. godine, a od ukupno 28 vaspitnih naloga izrečenih u 2020. godini od strane ODT, ispunjena su 24 vaspitna naloga, 3 su započeta i izvršenje se nastavlja u 2021. godini, a 1 će biti započet u 2021. godini.

DOSTAVLJANJE PODATAKA O IZREČENIM ALTERNATIVNIM MJERAMA

Shodno članu 101 ZOPPMUKP, provjera podataka o izrečenim alternativnim mjerama je u prethodnim godinama zatražena na sljedeći način: u 2019. godini za 42 maloljetnika (ODT Cetinje, Nikšić, Podgorica; CB Pljevlja); u 2018. godini za 45 maloljetnika (ODT Cetinje, Nikšić, Podgorica, Ulcinj; CB Bijelo Polje, Mojkovac, Pljevlja); u 2017. godini za 59 maloljetnika (ODT Cetinje, Nikšić, Podgorica; CB: Bijelo Polje i Pljevlja); u 2016. godini za 100 maloljetnika (ODT Bar, Cetinje, Nikšić, Podgorica, Ulcinj; CB Bijelo Polje, Kotor, Pljevlja, Ulcinj); u 2015. godini za 53 maloljetnika (ODT Bar, Bijelo Polje, Cetinje, Podgorica, Ulcinj; CB Bijelo Polje); u 2014. godini za 50 maloljetnika (ODT Bar; Nikšić; Podgorica), a u 2013. godini nije bilo takvih zahtjeva.

Davanje podataka o izrečenim alternativnim mjerama, u 2020. godini, za 89 maloljetnika, zatražilo je 5 osnovnih državnih tužilaštava:

- ODT Bijelo Polje (1),
- ODT Cetinje (2),
- ODT Nikšić (42),
- ODT Podgorica (32) i
- ODT Ulcinj (3).

Takođe, od strane CB Pljevlja, u 2020. godini, zatraženi su podaci o izrečenim alternativnim mjerama za 9 maloljetnika.

Provjera da li je maloljetniku već izricana alternativna mjera se najčešće traži u postupku koji prethodi izricanju alternativne mjere (opomene). Putem zatražene provjere, kroz propisanu evidenciju koju vodi Stručna služba, državnom tužilaštvu i centru bezbjednosti su dati podaci da li je prema maloljetniku već izricana alternativna mjera, o vrsti izrečene mjere, uspjehnosti njene primjene, recidivu.

IZVRŠAVANJE KRIVIČNIH SANKCIJA

Stručna služba je, na zahtjev državnog tužioca za maloljetnike, u toku pripremnog postupka, u cilju neposrednog uvida i procjene psihosocijalnog statusa maloljetnika i dosadašnjeg toka tretmana, izvršila obilazak 1 maloljetnika (zbog krivičnog djela teško ubistvo iz čl. 144 KZCG) u vaspitnoj ustanovi JU Centar „Ljubović“ u Podgorici, smještenog 2019. godine, primjenom člana 61 ZOPPMUKP - Mjera privremenog nadzora i smještaja maloljetnika do okončanja pripremnog postupka ili do okončanja sudskog postupka (VDT Podgorica) te je sačinjen nalaz i mišljenje.

U praksi se mjera privremenog nadzora i smještaja maloljetnika, iz člana 61 ZOPPMUKP, izvršava u vaspitnoj ustanovi nezavodskog tipa JU Centar „Ljubović“, u koju se ponekad maloljetnik upućuje i da bi se izbjeglo izvršavanje pritvora u istražnom zatvoru (član 62 i 63 ZOPPMUKP), a u nedostatku zasebne ustanove za pritvor maloljetnika i vaspitne ustanove zavodskog tipa.

Ne smije se zaboraviti da se postupak vodi prema maloljetnim licima čiji razvoj nije završen, zbog čega oni iako znaju razliku između dobrog i lošeg, još uvijek nisu u stanju da u svakoj situaciji djeluju u skladu s tim jer su socijalno, emocionalno i intelektualno nezreli. Period sazrijevanja se ne može definisati jednako za svako dijete jer i period adolescencije zavisi od ličnosti mlade osobe, porodice i kulture, socijalnog ambijenta u kojem žive mladi. Zato se prema maloljetnom licu postupa drugačije nego prema odraslima, ne samo kako nalaže učinjeno krivično djelo, nego i u zavisnosti od njegove lične i životne situacije jer cilj krivičnog postupka prema maloljetnicima nije puko kažnjavanje, nego pružanje pomoći koja će ih djelotvorno zaustaviti i spriječiti ponovno činjenje krivičnih djela.

Takođe, zbog opšte razvojne i posebne ranjivosti, krivični postupak treba da se vodi sa minimumom neprijatnosti – bez nehumanog ili ponižavajućeg postupanja, a hapšenje, zadržavanje, pritvor i zatvaranje maloljetnih lica se primjenjuje samo kao posljednja moguća mjera. Kapaciteti zatvora uključuju osobe starije od 18 godina, sa različitim kriminalnom prošlošću pa je maloljetnik u zatvoru potencijalna žrtva različitih oblika maltretiranja i izložen je različitim kriminalnim uticajima, što ostavlja štetne posljedice po razvoj njegove ličnosti. Upravo zbog njihove ličnosti u razvoju, maloljetnici ne treba da budu pritvarani obavezno, već samo izuzetno, kada postoji izvjestan rizik da bi ostajanje na slobodi onemogućilo sprovođenje krivičnog postupka.

Pritvor maloljetnika u očekivanju suđenja treba zamijeniti alternativnim mjerama kao što su strogi nadzor, intenzivna briga ili smještaj u hraniteljsku porodicu ili ustanovu socijalne zaštite ili u vaspitnu ustanovu. Takođe, pritvor ne smije da bude „zamjena“ za nedostajuće i/ili nerazvijene službe, usluge i programe u lokalnoj zajednici za prevenciju maloljetničke delinkvencije. Ovo pogotovo što postojeća organizacija pritvora ne obezbjeđuje maloljetnicima odgovarajuću brigu, zaštitu i svu potrebnu pomoć (koju nagovještava član 63) – socijalnu, obrazovnu, psihološku, medicinsku i fizičku, pristup maloljetniku primjerenim obrazovnim i rekreativnim sadržajima, usmjeravanje na učenje, uključujući i zaštitu od mogućeg negativnog uticaja i postupanja odraslih lica osumnjičenih za izvršenje krivičnih djela sa kojima maloljetnici borave u pritvorskoj prostoriji i sa kojima dolaze u kontakt dok su u pritvoru.

Posebno Smjernice Ujedinjenih naroda za prevenciju maloljetničke delinkvencije, tzv. Rijadske smjernice (1990.) i Standardna minimalna pravila UN za provođenje sudskih postupaka prema maloljetnicima, tzv. Pekinška pravila (1985.) preporučuju da postupanje u okviru maloljetničkog pravosuđa treba da naglašava dobrobit maloljetnika i u okviru toga srazmjernost reakcije prema maloljetnicima sa širim okolnostima izvršenja krivičnog djela, kako bi krivični postupak doprinio interesima maloljetnika, a postupanje u ustanovama koje odlučuju o maloljetnicima ili u koje se maloljetnici upućuju bilo humanije i pravednije. To znači da, sve relevantne institucije, zajedno, treba da daju doprinos da se krivični postupak usmjeri na dijete na način da se predloženim mjerama izbjegne kriminalizacija i kažnjavanje djece za ponašanje koje nije uzrokovalo ozbiljnu štetu razvoju djeteta ili drugim ljudima, a njihov boravak u pritvoru bude siguran i obezbijeđen odgovarajućim stručnim tretmanom.

Smještanje maloljetnika u okruženje zatvora gdje je naglasak na kažnjavanju, a ne na socijalizaciji, šalje poruku maloljetnom učiniocu krivičnog djela da ga društvo napušta. Stoga pritvor treba da se primjenjuje samo u izuzetnim slučajevima i u minimalnom trajanju, u cilju pravovremenog vraćanja maloljetnika u porodično i školsko okruženje i intergacije u društvu.

KRIVIČNOPRAVNA ZAŠTITA DJECE/MALOLJETNIKA

DOSTAVLJANJE NALAZA I MIŠLJENJA STRUČNE SLUŽBE DRŽAVNIM TUŽIOCIMA

U postupcima koji se tiču djece/maloljetnika na čiju su štetu učinjena krivična djela i prema djeci/maloljetnicima koja su svjedoci krivičnih djela, u 2020. godini državni tužioci su zatražili učešće Stručne službe u 43 krivična postupka, za ukupno 52 djece/maloljetnika. Izvršena je procjena za 52 djeteta/maloljetna lica.

Na zahtjev osnovnog suda, na glavnom pretresu, Stručna služba je dala mišljenje za 1 maloljetno oštećeno lice, za koje se postupak vodi od 2019. godine: maloljetni oštećeni je predthodno saslušan pred državnim tužiocem za maloljetnike, direktno, uz pomoć Stručne službe i bez prisustva osumnjičenog sa kojim je u bliskom odnosu srodstva; sudija je na glavnom pretresu uvažio mišljenje Stručne službe da se maloljetni oštećeni ne sasluša ponovo, a zbog retraumatizacije, bliskog odnosa sa osumnjičenim, konflikta lojalnosti. Na taj način, Stručna služba je učestvovala u 44 krivična postupka, za ukupno 53 djeteta/maloljetna lica.

Takođe, primjenom audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta, uz pomoć Stručne službe (dijete i predstavnik Stručne službe su u zasebnoj prostoriji tokom saslušanja), u 2020. godini sprovedeno je ukupno 15 saslušanja djece/maloljetnih lica.

TABELA 6: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema nadležnom tužilaštvu i broju djece/maloljetnih lica kao oštećenih/svjedoka

Rb. Br.	Opština	ORGAN		STATUS djeteta/maloljetnog lica	
		ODT	VDT	Oštećeni	Svjedok
1.	Bar	3		3	
2.	Bijelo Polje	2	6	7	1
3.	Cetinje	6		4	2
4.	Kolašin	1		1	
5.	Kotor	3		3	
6.	Nikšić	9		5	4
7.	Podgorica	17	5	19	3
UKUPNO		41	11	42	10

Nalaz i mišljenje Stručne službe u krivičnom postupku prema maloljetnom oštećenom/svjedoku, u 2020. godini, je zatražilo 7 osnovnih državnih tužilaštava-ODT, za 41 dijete/maloljetno lice, i to:

- ODT Bar (za 3 maloljetnika);
- ODT Bijelo Polje (za 2 maloljetnika);
- ODT Cetinje (za 6 maloljetnika u 4 predmeta);
- ODT Kolašin (za 1 maloljetnika);

- ODT Kotor (za 3 maloljetnika u 2 predmeta);
- ODT Nikšić (za 9 maloljetnika u 7 predmeta) i
- ODT Podgorica (za 17 maloljetnika u 15 predmeta)

Viša državna tužilaštva-VDT su zatražila nalaz i mišljenje Stručne službe za 11 djece/maloljetnih lica, i to:

- VDT Bijelo Polje (za 6 maloljetnika) i
- VDT Podgorica (za 5 maloljetnika u 3 predmeta).

TABELA 7: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnog djela i polu djeteta/maloljetnog lica kao oštećenog/svjedoka

R Br.	Vrsta krivičnog djela-KD	Član Krivičnog zakona	Ukupno oštećeni/svjedoci	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Teško ubistvo	144	1		1
2.	Teška tjelesna povreda	151	1		1
3.	Laka tjelesna povreda	152	1	1	
4.	Iznuđivanje iskaza	166*	1	1	
5.	Zlostavljanje	166a	3	2	1
6.	Silovanje	204	1	1	
7.	Obljuba sa djetetom	206	4	4	
8.	Nedozvoljene polne radnje	208	3	3	
9.	Dječja pornografija	211	2	2	
10.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220**	13	5	8
11.	Nedavanje izdržavanja	221	2	2	
12.	Krađa	239	2	2	
13.	Falsifikovanje novca	258	1		1
14.	Ugrožavanje javnog saobraćaja	339	4	1	3
15.	Trgovina ljudima	444***	3	2	1
16.	Nedefinisano KD - fizičko nasilje	ND FN	1		1
17.	Nedefinisano KD - seksualno nasilje	ND SN	9	8	1
UKUPNO			52	34	18

* 2 osumnjičena lica su učinila krivično djelo iznuđivanje iskaza, član 166 KZCG (u 1 predmetu)

** 2 osumnjičena lica su učinila krivično djelo nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici, član 220 KZCG, (u 1 predmetu)

*** krivično djelo trgovina ljudima, član 444 KZCG, učinjeno je prema: 2 djeteta u svrhu nedozvoljenog dječijeg braka; prema 1 djetetu u svrhu prosjačenja (u 3 predmeta)

Osumnjičena lica/učinioci su izvršili 17 vrsta krivičnih djela na štetu procjenjivane djece/maloljetnika. U 2 predmeta se pojavljuju po 2 učinioca krivičnog djela i to kod krivičnog djela iznuđivanje iskaza i nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici pa je ukupni broj učinilaca krivičnih djela na štetu djece 54.

Kada se posmatraju zahtjevi za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnih djela, djeca/maloljetnici su najčešće bili izloženi krivičnim djelima sa elementima seksualnog nasilja (21) i nasilju u porodici (13).

Na štetu procjenjivane djece/maloljetnika, osumnjičena lica/učinioci su u većini punoljetna lica, a u 2 predmeta učinioci su maloljetnici i to: u 1 predmetu za krivično djelo zlostavljanje, a u 1 predmetu se radi o krivičnom djelu protiv polnih sloboda.

TABELA 8: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnog djela i polu djeteta/maloljetnog lica kao oštećenog

R. Br.	Vrsta krivičnog djela-KD	Član Krivičnog zakonika	Ukupno djece-oštećeni	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Teška tjelesna povreda	151	1		1
2.	Laka tjelesna povreda	152	1	1	
3.	Iznuđivanje iskaza	166*	1	1	
4.	Zlostavljanje	166a	3	2	1
5.	Silovanje	204	1	1	
6.	Obljuba sa djetetom	206	3	3	
7.	Nedozvoljene polne radnje	208	3	3	
8.	Dječja pornografija	211	2	2	
9.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	9	4	5
10.	Krađa	239	2	2	
11.	Ugrožavanje javnog saobraćaja	339	4	1	3
12.	Trgovina ljudima	444**	3	2	1
13.	Nedefinisano KD - fizičko nasilje	ND FN	1		1
14.	Nedefinisano KD - seksualno nasilje	ND SN	8	8	
UKUPNO			42	30	12

* 2 osumnjičena lica su učinila prema 1 djetetu krivično djelo iznuđivanje iskaza, član 166 KZCG (u 1 predmetu)

** krivično djelo trgovina ljudima, član 444 KZCG(u 3 predmeta): prema 1 maloljetnom licu učinjeno je u svrhu prosjačenja: prema 2 djeteta u svrhu nedozvoljenog dječijeg braka

Osumnjičena lica/učinioci su izvršili 14 vrsta krivičnih djela na štetu procjenjivane djece/maloljetnika.

Kada se posmatraju zahtjevi za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnih djela, djeca/maloljetnici su najčešće bili izloženi krivičnim djelima sa elemenitima seksualnog nasilja (19) i nasilju u porodici (9).

Na štetu procjenjivane djece/maloljetnika, osumnjičena lica/učinioci su u većini punoljetna lica, a u 2 predmeta učinioci su maloljetnici i to: u 1 predmetu za krivično djelo zlostavljanje, a u 1 predmetu se radi o krivičnom djelu protiv polnih sloboda.

TABELA 9: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnog djela i polu djeteta/maloljetnog kao svjedoka

R. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	Ukupno djece-svjedoka	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Teško ubistvo	144	1		1
2.	Obljuba sa djetetom	206	1	1	
3.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220*	4	1	3
4.	Nedavanje izdržavanja	221	2	2	
5.	Falsifikovanje novca	258	1		1
6.	Nedefinisano KD - seksualno nasilje	ND SN	1		1
UKUPNO			10	4	6

* 2 osumnjičena lica su učinila krivično djelo nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici, član 220 KZCG, prema 1 oštećenom (u 1 predmetu)

Osumnjičena lica/učinioci su izvršili 6 vrsta krivičnih djela o kojima su svjedočila procjenjivana djeca/maloljetnici.

Kada se posmatraju zahtjevi za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnih djela, djeca/maloljetni svjedoci su najčešće bili izloženi nasilju u porodici (4) i krivičnim djelima sa elemenitima seksualnog nasilja (2), a osumnjičeni/učinioci su punoljetna lica.

TABELA 10: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema uzrastu djeteta/maloljetnog kao oštećenog u vrijeme izvršenja krivičnog djela

R. Br.	Uzrast djeteta-oštećenog u vrijeme izvršenja krivičnog djela	UKUPNO	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	6 godina	4	2	2
2.	7 godina	4	2	2
3.	8 godina	2	1	1
4.	9 godina	4	4	
5.	10 godina	3	3	
6.	11 godina	3	2	1
7.	12 godina	8	5	3
8.	13 godina	3	2	1
9.	14 godina	6	4	2
10.	15 godina	3	3	
11.	17 godina	2	2	
UKUPNO		42	30	12

U 2020. godini zahtjevi za procjenu i pomoć Stručne službe odnosili su se na 42 djece/maloljetnih oštećenih i na 10 djece/maloljetnih svjedoka.

Kod kategorije dijete/maloljetni oštećeni, nalaz i pomoć Stručne službe u 2020. godini češće je zatražen za djevojčice (30), nego za dječake (12), a raspon uzrasta djece/maloljetnika u vrijeme izvršenja krivičnog djela na njihovu štetu bio je od 6 do 17 godina.

TABELA 11: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema uzrastu djeteta/maloljetnog kao svjedoka u vrijeme izvršenja krivičnog djela

R. Br.	Uzrast djeteta-svjedoka u vrijeme izvršenja krivičnog djela	UKUPNO	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	5 godina	1		1
2.	8 godina	2		2
3.	10 godina	1	1	
4.	11 godina	1	1	
5.	12 godina	1		1
6.	13 godina	2	1	1
7.	14 godina	1	1	
8.	16 godina	1		1
UKUPNO		10	4	6

Kod kategorije djeteta/maloljetni svjedok, procjena i pomoć Stručne službe u 2020. godini podjednako je zatražena za dječake (6) i za djevojčice (4), a raspon uzrasta djece/maloljetnih svjedoka u vrijeme izvršenje krivičnog djela bio je od 5 do 16 godina.

TABELA 12: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema nalazu Stručne službe o podobnosti djeteta/maloljetnog kao oštećenog za saslušanje u krivičnom postupku

R. Br.	Prijedlog Stručne službe	Ukupno djeca-oštećeni	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Da se sasluša putem audiovizuelne tehnike-AV za djecu	38	29	9
2.	Da se ne sasluša	4	1	3
UKUPNO		42	30	12

Od ukupno 42 djece/maloljetnih oštećenih za koje je zatraženo učešće Stručne službe u 2020. godini, Stručna služba je preporučila: saslušanje putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta, uz pomoć Stručne službe, za 38 djece/maloljetnih oštećenih; za 4 djece/maloljetnih oštećenih da se ne saslušavaju.

TABELA 13: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema nalazu Stručne službe o podobnosti djeteta/maloljetnog kao svjedoka za saslušanje u krivičnom postupku

R. Br.	Prijedlog Stručne službe	Ukupno djeca-svjedoci	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Da se sasluša putem audiovizuelne tehnike za djecu	6	2	4
2.	Da se ne sasluša	4	2	2
UKUPNO		10	4	6

Od ukupno 10 djece/maloljetnih svjedoka Stručna služba je preporučila: saslušanje putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta, uz pomoć Stručne službe, za 6 djece/maloljetnih oštećenih; za 4 djece/maloljetnih svjedoka da se ne saslušavaju

TABELA 14: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema načinu saslušanja djeteta/maloljetnog kao oštećenog/svjedoka u krivičnom postupku

OPŠTINA	DA				NE										UKUPNO PO OŠTINAMA		
	ORGAN		STATUS		ORGAN		STATUS		Nisu saslušan i radi zaštite		Saslušani primjeno m AV tehnike za odrasle		Direktno saslušani				
	ODT	VDT	Žrtva	Svjedok	ODT	VDT	Žrtva	Svjedok	Žrtva	Svjedok	Žrtva	Svjedok	Žrtva	Svjedok	DA	NE	U toku
Bar					3		3				2		1			3	
Bijelo Polje		5	4	1	2	1	3				2		1		5	3	
Cetinje					5		3	2		2	1		2			5	1
Kolašin					1		1				1					1	
Kotor					3		3				2		1			3	
Nikšić					7		4	3	1	2			3	1		7	2
Podgorica	8	2	9	1	8	1	8	1	3				5	1	10	9	3
UKUPNO	8	7	13	2	29	2	25	6	4	4	8	0	13	2	15	31	6

Stručna služba je u 2020. godini preporučila saslušanje putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta, uz pomoć Stručne službe, za 44 djece/maloljetnika, a za 8 da se ne saslušavaju.

Za 4 djece oštećenih i 4 djece svjedoka Stručna služba je preporučila da se ne saslušavaju, zbog djetetove anksioznosti, retraumatizacije, uslijed konfliktnih porodičnih odnosa koji se mogu odraziti na autentičnost djetetovog iskaza, konflikta lojalnosti, otuđenja od roditelja, konflikta interesa između roditelja, neusvojenog koncepta istina-laž, nerazumijevanja svrhe krivičnog postupka i uloga u krivičnom postupku, što su državni tužioci prihvatili.

Odlukom državnog tužioca, od ukupno 52 djece/maloljetnika oštećenih i svjedoka, za 38 djece/maloljetnih lica saslušanje je sprovedeno na sljedeći način:

- 15 djece/maloljetnih putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta, uz pomoć Stručne službe, i to: 13 djece/maloljetnih oštećenih (ODT Podgorica: 7; VDT Bijelo Polje: 4; VDT Podgorica: 2) i 2 djece/maloljetnih svjedoka (ODT Podgorica: 1; VDT Bijelo Polje: 1),
- 8 djece/maloljetnih putem audiovizuelne tehnike za odrasle, uz pomoć Stručne službe,
- 15 djece/maloljetnih direktno od strane državnog tužioca za maloljetnike, uz pomoć Stručne službe (13 djece/maloljetnika oštećenih i 2 djece/maloljetnih svjedoka).

Za 6 djece/maloljetnih postupak je u toku (4 oštećena i 2 svjedoka).

Odlukom državnog tužioca, a shodno nalazu i mišljenju Stručne službe, 8 djece/maloljetnih nije saslušano zadi zaštite njihove dobrobiti.

Takođe, odlukom sudije Osnovnog suda u Podgorici, a shodno nalazu i mišljenju Stručne službe Vrhovnog državnog tužilaštva, 1 maloljetno lice nije ponovo saslušano pred sudom (postupak iz 2019. godine, za krivično djelo nasilje u porodici).

TABELA 15: Prikaz djece/maloljetnih oštećenih/svjedoka za koje je zatraženo učešće Stručne službe i koji su saslušani putem AV tehnike za djecu, uz pomoć Stručne službe, po vrsti krivičnog djela i nadležnom državnom tužilaštvu

R.br.	Vrsta krivičnog djela-KD	Član Krivičnog zakonika	Primjena AV tehnike za djecu u ODT/odt		Broj djece-žrtve	Broj djece-svjedoka	Broj djevojčica	Broj dječaka
			ODT	VDT				
1.	Teško ubistvo	144		1		1		1
2.	Zlostavljanje	166a	1		1		1	
3.	Silovanje	204		1	1		1	
4.	Obljuba sa djetetom	206		2	2		2	
5.	Nedozvoljene polne radnje	208	1		1		1	
6.	Trgovina ljudima	444*		1	1			1
7.	Nedefinisano KD seksualno nasilje	ND SN	6	2	7	1	7	1
UKUPNO			8	7	13	2	12	3

* krivično djelo trgovina ljudima, član 444 KZCG prema 1 maloljetnom licu učinjeno je u svrhu prosjačenja

Putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta (dijete i predstavnik Stručne službe su u zasebnoj prostoriji tokom saslušanja), uz pomoć Stručne službe, je saslušano 13 djece/maloljetnih oštećenih:

- ODT Podgorica: 7;
- VDT Bijelo Polje: 4
- VDT Podgorica:2

Putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta (dijete i predstavnik Stručne službe su u zasebnoj prostoriji tokom saslušanja), uz pomoć Stručne službe, je saslušano 2 djece/maloljetnih svjedoka:

- ODT Podgorica: 1
- VDT Bijelo Polje: 1

Postupci su vođeni većinom zbog sljedećih krivičnih djela: protiv polne slobode (12), teško ubistvo (1); zlostavljanje (1); trgovina ljudima, u svrhu prosjačenja (1).

Doprinos Stručne službe i državnih tužilaca za maloljetnike zaštititi prava djeteta u krivičnom postupku i prilagođavanju krivičnog postupka potrebama djeteta je primjena saslušanja djeteta uz pomoć stručnog lica iz Stručne službe i primjene sistema audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta, na način koji uvažava djetetove sposobnosti i potrebe, i potrebe krivičnog postupka.

Neophodno je suštinsko razumijevanje razvoja, potreba i prava djeteta i dvije prostorije da dijete dobije priliku da bude u zasebnoj prostoriji sa stručnim licem iz Stručne službe, koje ispituje dijete shodno zahtjevima i instrukcijama državnog tužioca za maloljetnike, prilagođeno sposobnostima i potrebama djeteta, a u drugoj, tehnički povezanoj prostoriji nalazi se državni tužilac za maloljetnike koji rukovodi saslušanjem putem tehničke veze sa stručnim licem iz Stručne službe. Uz državnog tužioca za maloljetnike su prisutni i svi oni koje državni tužilac za maloljetnike pozove – zapisničar, tehničko lice, branilac, osumnjičeni, punomoćnik, prevodilac, predstavnik centra za socijalni rad, zakonski zastupnik, koji mogu putem audiovizuelne tehnike da posmatraju dijete i čuju razgovor koji sa djetetom obavlja stručno lice iz Stručne službe, shodno instrukcijama državnog tužioca. Stranke u postupku mogu da intervenišu posredstvom državnog tužioca za maloljetnike, ukoliko on to dozvoli (ukoliko procijeni da je postavljeno pitanje relevantno za utvrđivanje činjenica o krivičnom djelu). Dijete nema direktan kontakt sa državnim tužiocem za maloljetnike ni sa drugim licima iz druge prostorije. Dijete je u prostoriji sa stručnim licem iz Stručne službe, ne vidi drugu prostoriju i ne čuje pitanja koje državni tužilac za maloljetnike postavlja iz druge prostorije, a upoznato je da se razgovor snima i koja lica se nalaze u drugoj prostoriji. Ono zna da stranke u postupku mogu da postavljaju pitanja za njega (dijete) samo ako to odobri državni tužilac za maloljetnike i samo putem stručnog lica iz Stručne službe. Dijete zna da će u slučaju podizanja optužnice, audiovizuelni snimak biti dostupan nadležnom sudiji i prikazan na suđenju, da ga to štiti od ponovnog saslušanja (retraumatizacije) i od suočavanja sa okrivljenim.

Ovo je za djecu najprimjereni, zaštićujući i povjerljiv postupak, koji im obezbjeđuje dodatnu sigurnost, smanjuje na najmanju moguću mjeru sekunradnu viktimizaciju, čuva njihovo mentalno zdravlje, samopoštovanje i samopouzdanje. Stoga se Stručna služba zalaže za široku primjenu ovog modela, koji se, za sada, uglavnom koristi kod krivičnih djela protiv polne slobode učinjenih na štetu djeteta, a nužno bi bilo i kod krivičnog djela nasilje u porodici, upravo zbog nasilja u bliskom ličnom odnosu, koje zbog svog kontinuiteta stvara traumu, koja se može produbiti stresom saslušanja.

Takođe, Stručna služba se zalaže, obzirom da državni tužilac rukovodi izviđajem, za razmatranje pitanja o saslušanju djeteta/maloljetnika pred centrom bezbjednosti jer se dijete/maloljetnik saslušan pred policijskim inspektorom u pravilu ponovo saslušava u tužilaštvu, nerijetko se ponovo saslušava i prilikom različitih ljekarskih pregleda, u centru za socijalni rad, na sudu. Cjelishodnije bi bilo pred centrom bezbjednosti saslušati odraslu osobu koja prijavljuje krivično djelo na štetu djeteta/maloljetnika, osobe kojima se dijete/maloljetnik povjerio i njegove roditelje, a zatim u tužilaštvu snimiti djetetov/maloljetnikov iskaz, primjenom audiovizuelne tehnike, na način koji uvažava djetetove/maloljetnikove sposobnosti i potrebe, za šta su potrebne dvije fizički odvojene i komunikacijski povezane prostorije. Na taj način bi se obezbijedilo da dijete/maloljetnik svjedoči samo jednom, putem audiovizuelne tehnike primjerene njegovim potrebama.

Položaj djeteta/maloljetnika u krivičnom postupku je složen, kako zbog njegovih razvojnih sposobnosti i vrste krivičnog djela učinjenog na njegovu štetu, tako i zbog djetetovog/maloljetnikovog odnosa sa učiniocem krivičnog djela i podnosiocem krivične prijave i zbog toga Stručna služba preporučuje i blagovremeno određivanje punomoćnika djetetu/maloljetnom oštećenom i djetetu/maloljetnom svjedoku.

TABELA 16: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnog djela i polu osumnjičenih lica/učinilaca krivičnih djela na štetu djeteta/maloljetnog, koji su u srodstvu sa djetetom/maloljetnim oštećenim

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	muški	ženski	otac	majka	brat	djed	ujak	dalji
1.	Zlostavljanje	166a	1						1	
2.	Silovanje	204	1				1			
3.	Obljuba sa djetetom	206	1							1
4.	Nedozvoljene polne radnje	208	1							1
5.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	7	2	4	2	2		1	
6.	Trgovina ljudima	444*	2		2					
7.	Nedefinisano KD - seksualno nasilje	ND SN	3		1			1		1
UKUPNO			16	2	7	2	3	1	2	3

* krivično djelo trgovina ljudima, član 444 KZCG (u 2 predmeta): prema 1 djeteta u svrhu nedozvoljenog dječijeg braka; prema 1 djetu u svrhu prosjačenja

Kod kategorije djeteta/maloljetni oštećeni, 18 osumnjičenih/učinilaca je u odnosu srodstva sa 18 djece/maloljetnih na čiju su štetu učinili krivično djelo, i to: otac (7), brat (3), dalji srodnik (3), majka (2), ujak (2), djed (1).

Učinioci krivičnih djela su punoljetni, u većini muškog pola (16), a 1 maloljetnik je osumnjičen da je učinio krivično djelo protiv polnih sloboda.

Djeca/maloljetni oštećeni su većinom ženskog pola (12), a uzrast djece/maloljetnih oštećenih u vrijeme izvršenja krivičnog djela na njihovu štetu je od 6 do 14 godina.

TABELA 17: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnog djela i polu osumnjičenih lica/učinilaca krivičnog djela na štetu djeteta/maloljetnog, koja nisu u srodstvu sa djetetom/maloljetnim oštećenim

R. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	MUŠKI	ŽENSKI	POZNAT							NEPOZNAT
					UKUPNO	Prijatelj	Komsija	Partner roditelja	Poznanik	Partner tetke	Službeno lice	
1.	Teška tjelesna povreda	151	1									1
2.	Laka tjelesna povreda	152		1	1		1					
3.	Iznudivanje iskaza	166*	1	1	2						2	
4.	Zlostavljanje	166a	1	1	1						1	1
5.	Obljuba sa djetetom	206**	2		2	1			1			
6.	Nedozvoljene polne radnje	208	2		1		1					1
7.	Dječja pornografija	211	2		2			1		1		
8.	Krađa	239	2									2
9.	Ugrožavanje javnog saobraćaja	339	1	3								4
10.	Trgovina ljudima	444***	1									1
11.	Nedefinisano KD - fizičko nasilje	ND FN	1		1		1					
12.	Nedefinisano KD - seksualno nasilje	ND SN	5		4	1	1	2				1
UKUPNO			19	6	14	2	4	3	1	1	3	11

* 2 osumnjičena lica su učinila krivično djelo iznudivanje iskaza, član 166 KZCG (prema 1 djetetu u 1 predmetu)

** 1 osumnjičeni je „prijatelj“ sa fejsbuka

*** krivično djelo trgovina ljudima, član 444 KZCG prema 1 djetetu u svrhu nedozvoljenog dječijeg braka

Kod kategorije djeteta/maloljetni oštećeni, 25 osumnjičenih/učinilaca nije u odnosu srodstva sa 24 djece/maloljetnih na čiju su štetu učinili krivično djelo (jedno djeteta je oštećeno krivičnim djelom u kojem su učestvovala 2 punoljetna učinioca). Malo češće se radi o licima koja su poznata djetetu (14, od kojih je 1 „prijatelj“ sa fejsbuka), nego o nepoznatim licima (11). Učinioci krivičnog djela su muškog pola u većini (19), a samo 1 učinilac je maloljetan (koji je učinio krivično djelo zlostavljanje, član 166A). Djeca/maloljetni oštećeni su većinom ženskog pola (18), a uzrast djece/maloljetnih oštećenih je od 6 do 17 godina.

TABELA 18: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnog djela i polu osumnjičenih lica/učinilaca krivičnih djela, koja su u srodstvu sa djetetom/maloljetnim svjedokom

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	muški	ženski	otac	majka	brat	ujak
1.	Teško ubistvo	144	1		1			
2.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220*	5		3		1	1
3.	Nedavanje izdržavanja	221		2		2		
4.	Nedefinisano KD - seksualno nasilje	ND SN	1		1			
UKUPNO			7*	2	5	2	1	1

* U jednom predmetu su 2 učinioca, krivično djelo nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici, čl. 220 KZCG

U kategoriji djeca/maloljetni-svjedoci pojavljuje se 9 osumnjičenih/učinioaca krivičnog djela koji su u odnosu srodstva sa 8 djece/maloljetnih svjedoka (1 dijete je oštećeno krivičnim djelom u kojem su učestvovala 2 punoljetna učinioca). Češće se radi o osumnjičenom/učiniocu muškog pola i to: ocu (5), bratu (1) i ujaku (1), u odnosu na učinioce ženskog pola: majka (2), a svi osumnjičeni/učinici su punoljetni. Djeca/maloljetni svjedoci je većinom muškog pola (5), uzrast djece/maloljetnih svjedoka je od 5 do 16 godina.

TABELA 19: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnog djela i polu osumnjičenih lica/učinilaca krivičnog djela, koja nisu u srodstvu sa djetetom/maloljetnim svjedokom

R. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	MUŠKI	ŽENSKI	POZNAT	NEPOZNAT
					Prijatelj	
1.	Obljuba sa djetetom	206	1		1	
2.	Falsifikovanje novca	258	1			1
UKUPNO			2		1	1

U kategoriji djeca/maloljetni svjedoci pojavljuju se 2 učinioca/osumnjičena punoljetna lica muškog pola, koji nisu u odnosu srodstva sa djecom/maloljetnim svjedocima i od kojih 1 je poznat („prijatelj“ sa fejsbuka, sa kojim je zatim uspostavljen lični odnos uživo), a 1 nepoznat djetetu. Uzrast djece/maloljetnih svjedoka je 12 (1 dječak) i 14 godina (1 djevojčica).

TABELA 20: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema podnosiocu prijave da je na štetu djeteta/maloljetnog oštećenog izvršeno krivično djelo

OPŠTINA	RODITELJI	MAJKA	OTAC	DALJI SRODNIK	PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI	OŠTEĆENI PUNOLJETNI	OŠTEĆENI MALOLJETNI	BRAT	UČINILAC	UKUPNO
Bar		1		1	1					3
Bijelo Polje		1	1	1	2		2		1	8
Cetinje		4					2			6
Kolašin	1									1
Kotor		1		1	1					3
Nikšić		1	6			1			1	9
Podgorica	4	2	6	1	8			1		22
UKUPNO	5	10	13	4	12	1	4	1	2	52

Podnosioci krivične prijave za zaštitu 52 djece/maloljetnih oštećenih/svjedoka su: otac (13); po službenoj dužnosti (12; i to zdravstvena ustanova /3/; centar za socijalni rad /3/; Stručna služba /2/; centar bezbjednosti /4/); majka (10); oba roditelja (5); dalji srodnik (4); maloljetno oštećeno lice (4); učinilac (2); oštećeni punoljetni, nesrodnik (1); brat (1).

PREDUZIMANJE DODATNIH MJERA ZAŠTITE PRAVA I DOBROBITI DJETETA/MALOLJETNIKA

Na poziv Osnovnog suda-OS Podgorica, Stručna služba je učestvovala na glavnom pretresu u 1 krivičnom postupku za zaštitu 1 maloljetnog oštećenog lica (za krivično djelo nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici, član 220 KZCG), koje je 2019. godine pred ODT Podgorica saslušano direktno, uz pomoć Stručne službe i bez prisustva osumnjičenog sa kojim je u bliskom odnosu srodstva, i koje, shodno nalazu i mišljenju Stručne službe, nije ponovo saslušano pred OS Podgorica. Sudija je na glavnom pretresu uvažio mišljenje Stručne službe da se maloljetni oštećeni ne sasluša ponovo zbog retraumatizacije, bliskog odnosa sa osumnjičenim, konflikta lojalnosti.

Stručna služba je u 2020. godini za ukupno 37 djece/maloljetnih (33 oštećenih i 4 svjedoka) preporučila i postavljanje punomoćnika (radi zaštite ličnosti djeteta/maloljetnika i pravičnosti), shodno članu 95 ZOPPMUKP. Najčešće se radilo se o krivičnim djelima: sa elementima seksualnog zlostavljanja (19); nasilju u porodici (10); sa elementima fizičkog nasilja (4). Kod djece/maloljetnih oštećenih, radilo se o krivičnim djelima: sa elementima seksualnog nasilja (18); nasilju u porodici (8); sa elementima fizičkog nasilja (4). Kod djece/maloljetnih svjedoka, radilo se o krivičnim djelima: sa elementima seksualnog nasilja (1), nasilju u porodici (2).

Državni tužilac je prihvatio preporuku Stručne službe za postavljenje punomoćnika za 8 djece/maloljetnih lica (ODT Nikšić: 3 oštećeni, 1 svjedok; VDT Podgorica: 3 oštećeni, 1 svjedok),

za krivična djela sa elementima seksualnog zlostavljanja i nasilja u porodici, i podnio zahtjev sudu za određivanje punomoćnika djetetu, što je sud učinio za 7 djece. OS Nikšić je odbio prijedlog državnog tužioca za postavljanje punomoćnika 1 djetetu oštećenom, za krivično djelo sa elementima seksualnog zlostavljanja iz bliskog kruga osoba od povjerenja.

Za 2 djece, u vezi krivičnog djela nedavanje izdržavanja, državni tužilac (ODT Nikšić) je, prije angažovanja Stručne službe, obezbijedio postavljenje punomoćnika, shodno članu 95 ZOPPMUKP, tako da je i postupak procjene pred Stručnom službom obavljen u prisustvu punomoćnika (bez prisustva roditelja).

Za 9 dece/maloljetnika (6 oštećenih i 3 svjedoka) Stručna služba je preporučila da, zbog mogućeg konflikta interesa i/ili konflikta lojalnosti, u krivičnom postupku umjesto roditelja učestvuje ovlašćeno službeno lice centra za socijalni rad. Kod djece/maloljetnih oštećenih, radilo se o krivičnim djelima: sa elementima seksualnog nasilja (5); nasilju u porodici (1). Kod djece/maloljetnih svjedoka, radilo se o krivičnim djelima: sa elementima seksualnog nasilja (2), nasilju u porodici (1).

Za 21 dijete/maloljetno lice preporučeno je naročito pažljivo postupanje, bez susreta sa osumnjičenim licem tokom saslušanja i u službenim prostorijama u toku krivičnog postupka, shodno članu 94 ZOPPMUKP, i to: za 18 oštećenih i 3 svjedoka. Kod djece/maloljetnih oštećenih, radilo se o krivičnim djelima: sa elementima seksualnog nasilja (11); nasilju u porodici (5). Kod djece/maloljetnih svjedoka, radilo se o krivičnim djelima: sa elementima seksualnog nasilja (2), nasilju u porodici (2).

Stručna služba u svakodnevnom radu inicira i prihvata razmjenu nalaza i mišljenja sa institucijama koje postupaju u zaštiti prava djeteta, uz isticanje primarnog cilja – najoptimalnija, sveobuhvatna, blagovremena zaštita djeteta.

Za ukupno 17 djece/maloljetnih (15 oštećenih i 2 svjedoka) Stručna služba je preporučila upućivanje na psihološko-psihijatrijski tretman u okviru zdravstvenog sistema (Centar za autizam, razvojne smjetnje i dječiju psihijatriju; Dom zdravlja). Radilo se o krivičnim djelima: sa elementima seksualnog nasilja (11), nasilju u porodici (2), sa elementima fizičkog nasilja (2), sa elementima psihičkog nasilja (1) i iz oblasti ugrožavanja saobraćaja (1).

Za ukupno 24 djece/maloljetnih (19 oštećenih i 5 svjedoka) preporučeno je da se nalaz Stručne službe proslijedi i centru za socijalni rad radi preduzimanja mjera iz njihove nadležnosti (podrška i pomoć djeci/porodici, nadzor nad vršenjem roditeljskog prava). Radilo se o krivičnim djelima: sa elementima seksualnog nasilja (9) i nasilju u porodici (9), nedavanju izdržavanja (2), sa elementima fizičkog nasilja (2) i sa elementima psihičkog nasilja (2).

OPŠTI STRUČNI I ADMINISTRATIVNI POSLOVI

PRIKUPLJANJE PODATAKA I IZRADA GODIŠNJE EVIDENCIJE O ALTERNATIVNIM MJERAMA

U 2020. godini izrečeno je 127 alternativnih mjera, detaljan prikaz slijedi u dijelu Izvještaja o radu Stručne službe naslovljenom „Izvještaj o primjeni alternativnih mjera izrečenih maloljetnim učiniocima krivičnih djela u 2020. godini“ (str. 39).

Stručna služba evidentira maloljetnike kojima su izrečene alternativne mjere na način da državni tužioci za maloljetnike i centri bezbjednosti Stručnoj službi dostavljaju kopije izrečenih odluka. U cilju uspostavljanja i razvoja dobre saradnje u postupcima koji se vode prema maloljetnicima, obrade i/ili praćenja maloljetnika za potrebe krivičnog postupka, kao i zbog ažurnog vođenja

propisane evidencije o izrečenim alternativnim mjerama, zajedničkog afirmisanja alternativnih mjera (opomena i devet vrsta vaspitnih naloga) i praćenja kriminaliteta maloljetnika, Stručna služba se periodično obraća tužilaštvima. Zbog obrade i/ili praćenja maloljetnika za potrebe krivičnog postupka, propisane evidencije o izrečenim alternativnim mjerama, zajedničkog afirmisanja alternativnih mjera (opomena i poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi, ZOPPMUKP, član 10 i 68) i praćenja kriminaliteta maloljetnika, Stručna služba se obraća i Ministarstvu unutrašnjih poslova, Upravi policije, centrima i odjeljenjima bezbjednosti.

Evidentirajući i analizirajući podatke prikupljene iz dostavljenih odluka (Stručnoj službi se ne dostavljaju cjelokupni spisi) uočeno je da često nedostaju podaci: JMBG maloljetnika, nadimak, podaci o školi (naziv škole, obrazovni smjer) i razredu te da li je maloljetnik redovni ili vanredni učenik, ime i prezime drugog roditelja, rođeno prezime majke. Takođe, posebno kod analize izvršenja krivičnih djela sa elementima nasilja važan je opis krivičnog djela iz kojeg se vidi da li se radi o nasilju između vršnjaka, primjeni nedozvoljenih sredstava i dr. Navedeni podaci bi pružili korisne informacije u cilju praćenja kriminaliteta maloljetnika, povezivanja sa lokalnom zajednicom, odnosno iniciranja i sprovođenja zajedničkih preventivnih i drugih mjera zaštite u zajednici u kojoj maloljetnik živi i školuje se.

Shodno članu 101 ZOPPMUKP i Pravilniku o evidenciji o izrečenim alternativnim mjerama (Službeni list Crne Gore br. 42/2012) državna tužilaštva i centri bezbjednosti su dužni da dostavljaju Stručnoj službi odluke o izrečenim alternativnim mjerama prema maloljetnicima, sa sljedećim podacima:

- lično ime (nadimak) maloljetnika i njegova oba roditelja
- datum i mjesto rođenja maloljetnika
- JMBG maloljetnika
- zanimanje maloljetnika (uključujući i podatke o školovanju; naziv škole, obrazovni smjer, razred)
- prebivalište
- zakonski okvir krivičnog djela, član zakona, datum izvršenja krivičnog djela
- o alternativnoj mjeri: broj i datum donošenja odluke o alternativnoj mjeri (upućivanje), kao i o vrsti, trajanju, primjeni, zamjeni, ukidanju alternativne mjere, odbacivanju krivične prijave (dostava svih odluka: rješenje o upućivanju; rješenje o primjeni; rješenje o zamjeni; rješenje o ukidanju; rješenje o odbacaju krivične prijave).

Uočava se, kada je, u postupku posredovanja, prilikom poravnanja maloljetnika sa oštećenim licem sačinjen sporazum o nadoknadi štete davanjem novčanog iznosa, ponekad nedostaje, a potrebno je dostaviti Stručnoj službi i rješenje o upućivanju na posredovanje i rješenje o primjeni vaspitnog naloga, odnosno povratnu informaciju o roku izvršenja obaveze te da li je obaveza u potpunosti izvršena (npr. dogovoreno obeštećenje putem davanja novčanog iznosa koji će se isplatiti u ratama) ili kada se radi o drugoj vrsti poravnanja (radno i drugo angažovanje maloljetnika) koje zahtijeva praćenje izvršenja. Navedeno takođe predstavlja sadržaj propisane evidencije o alternativnim mjerama.

S tim u vezi uočava se nedostatak podzakonskog akta koji prati primjenu vaspitnih naloga, odnosno neujednačenost u postupanju. Kod primjene vaspitnog naloga – poravnanje sa oštećenim, članom 105 stav 1 ZOPPMUKP, propisano da državni državni tužilac za maloljetnike donosi rješenje o upućivanju maloljetnika na postupak posredovanja; po prijemu postignutog sporazuma,

državni državni tužilac za maloljetnike donosi rješenje o primjeni vaspitnog naloga, član 106 stav 3. Tako bi se rješenjem o primjeni vaspitnog naloga propisalo šta maloljetnik treba da uradi ili povrdilo da je maloljetnik već izvršio dogovorenu obavezu (član 106 stav 4) – izvinio se oštećenom licu, i to u toku samog postupka posredovanja, što je i najčešći predmet i način poravnanja i praksa postupanja. Članom 106 stav 6, propisuje se da državni tužilac sprovodi postupak izvinjenja maloljetnika, kada je izvinjenje predmet poravnanja postignut u postupku posredovanja, iz čega proizilazi da su se maloljetnik i oštećeni sporazmijeli da će se njihov spor riješiti izvinjenjem pred državnim tužiocem. Praksa ukazuje da se maloljetnik izvinio oštećenom licu za vrijeme samog postupka posredovanja i da je to opšteprihvaćeno od strane državnog tužioca za maloljetnike kao uspješno izvršena obaveza maloljetnika, nakon čega se donosi rješenje o odbačaju krivične prijave. Uočava se da nedostaje odluka/rješenje državnog tužioca o postignutom poravnanju, a otuda i teškoće u primjeni i praćenju sprovođenja dogovorene obaveze maloljetnika, posebno kada obaveza maloljetnika nije samo da se izvini, nego da svojim trudom, radom, novčanim (npr. iznos, način uplate novčane nadoknade, u ratama, pribavljanje žiro računa, dostavljanje dokaza o uplati) ili nenovčanim obeštećenjem (npr. farbanje ograde; sadnja polomljenog cvijeća; obavljanje pomoćnih poslova u organizaciji u kojoj je pričinjena šteta) nadoknadi učinjenu štetu, pogotovo kada je dogovoren vremenski rok (npr. u toku dana, mjeseca, više mjeseci). Dešava se da državni tužilac, po prijemu pisanog sporazuma postignutog u postupku posredovanja, čeka na povratnu informaciju o ispunjavanju dogovorene obaveze, maloljetnik i oštećeno lice imaju samo odluku o upućivanju u postupak posredovanja, ne dobijaju odluku o primjeni vaspitnog naloga i ne znaju kako da sprovedu dogovor postignut pred posrednikom. U nekim slučajevima državni tužilac sporazum o poravnanju dostavlja Stručnoj službi ili Stručna služba inicira provjeru nakon dostavljene odluke u upućivanju maloljetnika na postupak poravnanja, što opet zavisi od ažurne dostave odluka, a centar za socijalni rad, kojemu je propisano da prati primjenu vaspitnog naloga, u saradnji sa posrednikom, ostaje uskraćen za svaku informaciju.

Takođe, uslijed nedostavljanja Stručnoj službi kompletnih spisa predmeta maloljetnika ili kopija spisa, dešava se da Stručna služba nema informaciju o izrečenom vaspitnom nalogu i potrebi praćenja izvršenja vaspitnog naloga i/ili da nedostaju dokumenta na osnovu kojih se unose podaci u propisanu evidenciju. Uslijed nedostavljanja ili neblagovremenog dostavljanja kompletne dokumentacije dolazi do nepotpune evidencije maloljetnika kojima su izrečene alternativne mjere, a ponekad se, u usmenoj komunikaciji, dese i greške u prenošenju informacija. Neuočavanje navedenog donosi rizik pogrešnog evidentiranja i predstavljanja alternativnih mjera generalno, a na pojedinačnom nivou davanje netačnih podataka o konkretnom maloljetniku i s tim u vezi izricanje neadekvanih mjera, kako vaspitnih, tako i porodično-pravnih, socijalnih.

Tokom 2020. godine, Stručna služba je nastavila sa vođenjem dokumentacije, pisane i elektronske evidencije, na osnovu koje je uredila i pripremila za štampanje godišnju publikaciju o izrečenim alternativnim mjerama, u obliku propisane ukorićene knjige sa formiranim evidencijskim listom sa podacima za svakog maloljetnika, kao i dodatak - tabelarni prikaz statističkih podataka o primjeni alternativnih mjera – opomene i vaspitni nalozi u 2020. godini. Navedeni poslovi se i dalje obavljaju korišćenjem sopstvenih resursa, a u nedostatku standardizovane baze podataka o maloljetnicima koja je nužna (ne postoji mehanizam za sveobuhvatno prikupljanje takvih podataka u državnim tužilaštvima).

SKLAPANJE SPORAZUMA I OBEZBJEĐIVANJE USLOVA ZA SPROVOĐENJE VASPITNIH NALOGA

U periodu od 2013-2019. godine Struna služba je sklopila sporazum sa ukupno 133 institucije/organizacije za sprovođenje vaspitnog naloga-obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada i vaspitnog naloga-uključivanje u određene sportske aktivnosti, pa su se navadeno dva vaspitna naloga u 2020. godini mogla izvršavati u 133 organizacije u Crnoj Gori.

U cilju obezbjeđivanja uslova za kvalitetnije sprovođenje 3 vrste vaspitnih naloga, i dalje su u primjeni obrasci koje je, u toku 2015. godine, Stručna služba kreirala i to:

- obrazac - dnevnik rada maloljetnika, u okviru vaspitnog naloga - obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada i vaspitnog naloga - uključivanje u određene sportske aktivnosti
- obrazac – izvještaj o praćenju izvršenja vaspitnog naloga u ustanovi/organizaciji, u kojoj se izvršava vaspitni nalog - obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada i vaspitnog naloga - uključivanje u određene sportske aktivnosti
- inicijalni obrazac - plan i program izvršenja vaspitnog naloga – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada i vaspitnog naloga - uključivanje u određene sportske aktivnosti, koji predstavlja podršku centrima za socijalni rad
- inicijalni obrazac - plan i program izvršenja vaspitnog naloga – redovno pohađanje škole, koji predstavlja podršku centrima za socijalni rad.

U 2017. godini Stručna služba je kreirala obrasce za kvalitetniju primjenu još 3 vrste vaspitnih naloga i to:

- obrazac - plan i program izvršenja vaspitnog naloga – uzdržavanje od posjećivanja određenog mjesta ili kontakta sa određenim licima
- obrazac - plan i program izvršenja vaspitnog naloga – poravnanje sa oštećenim
- obrazac - plan i program izvršenja vaspitnog naloga – uključivnje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji.

U 2018. godini Stručna služba je kreirala obrazac za kvalitetniju primjenu još jednog vaspitnog naloga, i to:

- obrazac - plan i program izvršenja vaspitnog naloga – podvrgavanje odgovarajućem ispitivanju i odvikavanju od zavisnosti izazvane upotrebom alkohola i droge.

U 2020. godini Stručna služba je kreirala obrazac za kvalitetniju primjenu još dva vaspitna naloga, i to:

- obrazac - plan i program izvršenja vaspitnog naloga – plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove
- obrazac - plan i program izvršenja vaspitnog naloga – pohađanje kurseva za stručno osposobljavanje ili priprema i polaganje ispita.

Kroz primjenu vaspitnih naloga, potvrđeno je da kreirani obrasci omogućavaju odgovorno i jednostavno vođenje pisane dokumentacije, kao i transparentnost i blagovremeni uvid u sve aktivnosti, svim učesnicima u primjeni vaspitnih naloga. Obrasci su se pokazali posebno

značajnim u situaciji bilo kakve poteškoće/problema jer je poteškoća/problem riješen odmah, prema planiranim koracima, čime se jača otvorena i jasna međusobna komunikacija i povezuju svi učesnici u primjeni vaspitnog naloga.

Obrasci za primjenu svih 9 vrsta vaspitnih naloga su dostupni na internet stranici Vrhovnog državnog tužilaštva, odjeljak Stručna služba.

OSIGURANJE MALOLJETNIKA OD POVREDA ZA VRIJEME PRIMJENE VASPITNOG NALOGA

Zakonom o Izmjenama i dopunama ZOPPMUKP je propisano da Stručna služba osigurava maloljetnika od povreda u toku primjene vaspitnog naloga - uključivanje u sportske aktivnosti (član 20) i od profesionalnih oboljenja i povreda na radu za vrijeme primjene vaspitnog naloga - obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (član 21).

Osiguranje maloljetnika od povreda za vrijeme primjene navedena dva vaspitnog naloga je rezultat nastojanja Stručne službe (od 2013.) da se dogovori rješenje problema i jasna procedura osiguranja maloljetnika za vrijeme izvršenja vaspitnog naloga, kao preduslov za sklapanje sporazuma sa institucijama i organizacijama i to kako zbog zaštite maloljetnika u krivičnom postupku i na radu/sportskim aktivnostima, tako i zbog međusobnog povjerenja svih učesnika u sprovođenju vaspitnog naloga. Problem je riješen nakon što je uvažena navedena inicijativa Stručne službe u procesu donošenja Zakona o Izmjenama i dopunama ZOPPMUKP (2018.).

Tokom sprovođenja vaspitnog naloga nije moguće da dođe do profesionalnog oboljenja, obzirom da je vremenski period za izvršenje vaspitnog vaspitnog naloga - obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada tri mjeseca (maksimalnih 60 sati radnog angažovanja) pa je Stručna služba obezbijedila osiguranje od povreda na radu.

Na taj način, u 2020. godini obezbijeđeno je osiguranje za 5 maloljetnika (za 4 kojima je vaspitni nalog izrečen u 2020. godini; za 1 maloljetnika kojem je vaspitni nalog izrečen u 2019., a sa izvršenjem vaspitnog naloga je započeo u 2020. godini).

DOSTAVA IZVJEŠTAJA O PRIMJENI ALTERNATIVNIH MJERA I DRUGIM PITANJIMA IZ DOMENA RADA STRUČNE SLUŽBE, ZA POTREBE VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA

Dana 13.02.2020. godine Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe, Andrijana Nastić, državna tužiteljka za maloljetnike Osnovnog državnog tužilaštva u Podgorici, Danka Ivanović Đerić, državna tužiteljka za maloljetnike Višeg državnog tužilaštva u Podgorici i Rade Četković sudija Osnovnog suda u Podgorici, učestvovali su u intervjuu na temu postupanja prema djeci iz ranjivih grupa u sistemu pravosuđa, u okviru Projekta „Djeca iz ranjivih i diskriminisanih grupa u pravosudnom sistemu Crne Gore“. Projekat se realizuje u organizaciji NVU Institut za društvena istraživanja, uz programsku i finansijsku podršku kancelarije UNICEF-a u Crnoj Gori i podršku Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu Crne Gore, a intervju je sproveo je prof. dr Saša Milić.

Dana 20.02.2020. godine, Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe učestvovala je u nezavisnoj evaluaciji UNICEF Programskog dokumenta za Crnu Goru za period 2017-2021, na kojem se zasniva saradnja između UNICEF-a i Crne Gore, sa ciljem ostvarivanja nacionalnih prioriteta, povećanja pravičnosti i inkluzije djece kojoj je potrebna zaštita, žive u siromaštvu ili su

isključena, kako bi ostvarila svoja prava. Proces evaluacije je vodila međunarodna ekspertkinja za evaluacije Lene Polsen.

Dana 25.11.2020. godine, započela je adaptacija prve prostorije za rad sa djecom/maloljetnicima u ODT Podgorica, u okviru projekta “Jednak pristup pravdi za djecu”, uz koordinaciju i konsultacije sa načelnicom Stručne službe. Projektnim aktivnostima je planirano pružanje podrške u ostvarivanju prava djece u krivičnim i parničnim postupcima putem opremanja prostorija za rad sa djecom u krivičnim i parničnim postupcima, u tri državna tužilaštva i tri suda.

Dana 04.12.2020. godine publikovane su dvije edukativne brošure za maloljetnike – stripovi „Zaštita od nasilja u porodici“ i „Zaštita od nasilja na internetu“, u organizaciji NVO Akcija za ljudska prava i UNICEF-a, i konsultacije sa načelnicom Stručne službe. Stripovi se odnose na djecu u kontaktu sa zakonom, a u cilju većeg prilagođavanja procedura u pravosuđu uzrastu djeteta, uz vođenje računa o mišljenju djeteta i njegovom najboljem interesu.

Dana 07.12.2020. godine prikupljene su informacije i date sugestije za potrebe Regionalnog istraživanja na temu komercijalnog seksualnog iskorišćavanja djece na Zapadnom Balkanu, koje je pokrenula Globalna inicijativa protiv transnacionalnog organizovanog kriminala - GI-TOK, a tiču se prikupljanja podataka o komercijalnom seksualnom iskorišćavanju djece na internetu i spriječavanja ranjivosti i osnaživanja političkih odgovora na komercijalno seksualno iskorišćavanje djece na Zapadnom Balkanu (istraživačica za Crnu Goru Vanja Rakočević).

Dana 07.12.2020. godine, na zahtjev Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu, dostavljene su sugestije na radni dokument Standardne operativne procedure za rad sa djecom žrtvama nasilja i iskorištavanja u Crnoj Gori, koji je pripremio tim eksperata u okviru ekspertske podrške kancelarije UNICEF-a Zavodu za socijalnu i dječju zaštitu Crne Gore.

Dana 15.12.2020. godine, na zahtjev UNICEF-a, prikupljeni su administrativni podaci o djeci za 2019. i tekuću godinu za djecu u kontaktu sa zakonom (maloljetni učinioci krivičnih djela, djeca/maloljetna oštećena licima i djeca/maloljetni svjedoci krivičnih djela), koje UNICEF prikuplja od svih institucija za redovni godišnji izvještavanja o položaju djece u Crnoj Gori, u cilju praćenja napretka u oblastima koje se tiču zaštite prava djece.

Godišnji izvještaji su dostupni na internet stranici Vrhovnog državnog tužilaštva, odjeljak Stručna služba

PRIMJENA AUDIOVIZUELNE TEHNIKE PRIMJERENE POTREBAMA DJECE

Audiovizuelno snimanje svjedočkog iskaza primjereno potrebama djeteta/maloljetnika se počelo primjenjivati na inicijativu Stručne službe, počevši od maja 2016. godine (iako je ZOPPMUKP u primjeni od septembra 2012.), pred ODT Podgorica, u prostorijama Stručne službe, gdje postoje dvije tehnički povezane prostorije za audiovizuelno saslušanje djece/maloljetnika (bez čekaonice za djecu).

Za saslušanje djece putem audiovizuelne tehnike, na način koji uvažava djetetove sposobnosti i potrebe, su potrebne dvije prostorije, kako bi dijete bilo u jednoj prostoriji sa predstavnikom Stručne službe, koji ispituje dijete (shodno zahtjevima državnog tužioca za maloljetnike, prilagođeno sposobnostima i potrebama djeteta), a u drugoj, tehnički povezanoj prostoriji nalazi se državni tužilac za maloljetnike koji rukovodi saslušanjem putem tehničke veze sa predstavnikom Stručne službe. Uz državnog tužioca za maloljetnike su prisutni i branilac,

zapisničar, tehničko lice, predstavnik centra za socijalni rad, zakonski zastupnik, nekad punomoćnik, prevodilac, a stranke u postupku mogu putem audiovizuelne tehnike da posmatraju dijete i čuju razgovor koji sa djetetom obavlja predstavnik Stručne službe i, uz dozvolu tužioca, postave pitanje.

Slijede podaci o dosadašnjoj primjeni audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djece – zaštita djece/maloljetnih oštećenih i svjedoka, čemu prethodi zahtjev državnog tužioca da Stručna služba izvrši procjenu i pruži pomoć prilikom saslušanja djeteta:

- u 2013., 2014., 2015. godini nema primjene audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djece/maloljetnika u državnim tužilaštvima:
 - u 2013. godini tražena je procjena Stručne službe za 4 djece/maloljetnika
 - u 2014. godini tražena je procjena Stručne službe za 2 djece/maloljetnika
 - u 2015. godini tražena je procjena Stručne službe za 8 djece/maloljetnika
- počevši od maja 2016. godine (iako je ZOPPMUKP u primjeni od septembra 2012.), audiovizuelno snimanje svjedočkog iskaza primjereno potrebama djece se počelo obavljati na inicijativu Stručne službe, u prostorijama Stručne službe Vrhovnog državnog tužilaštva u Podgorici, gdje postoje dvije tehnički povezane prostorije za snimanje saslušanja djece (bez čekaonice za djecu), što je ujedno i radni prostor Stručne službe:
 - u 2016. godini tražena je procjena Stručne službe za: 26 djece; putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta i uz pomoć Stručne službe saslušano je 8 djece pred 2 državnim tužilaštvima: ODT Podgorica (7); VDT Podgorica (1); uzrasta od 7 do 15 godina
 - u 2017. godini tražena procjena Stručne službe za: 25 djece; a putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta i uz pomoć Stručne službe, saslušano je 9 djece, pred 3 državnim tužilaštvima: ODT: Podgorica (5) i Nikšić (3); VDT Podgorica (1), uzrasta od 8 do 14 godina
 - u 2018. godini tražena procjena Stručne službe za: 40 djece; a putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta i uz pomoć Stručne službe saslušano je 7 djece pred 2 tužilaštva: ODT Podgorica (6); VDT Podgorica (1 dijete za koje je procjena izvršena u 2017. godini), uzrasta 9 do 15 godina
 - u 2019. godini tražena procjena Stručne službe za: 47 djece/maloljetnika; a putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta i uz pomoć Stručne službe saslušano je 12 djece (i 1 dijete iz 2018.; ukupno 13 djece), pred 4 tužilaštva: ODT Podgorica (9); ODT Nikšić: (2); VDT Bijelo Polje: (1) i ODT Cetinje (1 dijete za koje je procjena izvršena u 2018. godini), uzrasta od 4 do 13 godina
 - u 2020. izvršena je procjena Stručne službe za: 52 djece/maloljetnika; a putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta i uz pomoć Stručne službe saslušano je 15 djece, pred 3 tužilaštva: ODT Podgorica (8); VDT Bijelo Polje (5) i VDT Podgorica (2), uzrasta od 6 do 17 godina.

Od maja 2016. godine, kada je primijenjeno prvo saslušanje djeteta/maloljetnog oštećenog/svjedoka putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta i uz pomoć Stručne službe (pred ODT Podgorica), do 31.12.2020. godine, na taj način je saslušano ukupno 52 djece/maloljetnika, i to pred:

- ODT Podgorica (35);
- ODT Nikšić (5);
- ODT Cetinje (1), korišćenjem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta koja se nalazi u prostorijama Stručne službe;
- VDT Podgorica (5), korišćenjem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta koja se nalazi u prostorijama Stručne službe;
- VDT Bijelo Polje (6), korišćenjem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta koja se nalazi u prostorijama ODT Bijelo Polje (5 do 2020.), a za 1 maloljetnika u VDT Bijelo Polje (krajem 2020.)

a procjena Stručne službe je zatražena za ukupno 204 djece/maloljetnika.

Audiovizuelna tehnika za snimanje iskaza djece je donirana od strane UNICEF-a za potrebe devet tužilaštava, 2013. godine, u periodu intenzivne podrške UNICEF-a Vladi Crne Gore u reformi maloljetničkog pravosuđa.

Postojeća, donirana, oprema u tužilaštvima iz 2013. godine je bila funkcionalna u tri osnovna državna tužilaštva (Podgorica, Nikšić, Bijelo Polje) u 2017. godini, a 2017. godine nije bilo planiranih ni raspoloživih sredstava za dalje servisiranje opreme.

U 2018. godini Stručna služba je inicirala upotrebu i provjeru audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djece u državnim tužilaštvima, posebno u dijelu otklanjanja kvara na opremi u Podgorici, koji je rezultirao saslušanjem dvoje djece putem audiovizuelne tehnike za odrasle, što je ometajuće i za dijete i za krivični postupak. Kvar je otklonjen posredstvom Službe za informaciono komunikacione tehnologije i multimedije Vrhovnog državnog tužilaštva, a na inicijativu Stručne službe razmatrana je mogućnost obezbjeđivanja nove audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta.

I u 2019. godini kvar na audiovizuelnoj tehnici za saslušanje djece u prostorijama Stručne službe, je otklonjen posredstvom Službe za informaciono komunikacione tehnologije i multimedije Vrhovnog državnog tužilaštva, a na inicijativu Stručne službe razmatrana je mogućnost obezbjeđivanja nove audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta.

Postojeća, donirana, oprema u tužilaštvima iz 2013. godine je bila funkcionalna i u 2020. godini u tri osnovna državna tužilaštva (Podgorica, Nikšić, Bijelo Polje). Iz sredstava Vrhovnog državnog tužilaštva, 2019. godine, obezbjeđena je odgovarajuća oprema za audiovizuelno saslušanje djece/maloljetnika (i odraslih) za ODT Berane, a u 2020. godini za VDT Bijelo Polje, što znači da je u 2020. godini audiovizuelna tehnika primjerena potrebama djeteta funkcionalna u 5 državnih tužilaštava (ODT: Berane; Bijelo Polje; Nikšić; Podgorica i u VDT Bijelo Polje).

Dosadašnja iskustva u primjeni audiovizuelne opreme za saslušanje djece ukazuju na potrebu otklanjanja nedostatka mogućnosti za obradu audio signala - tzv. prečišćavanje zvuka (napomena: što je nužna komponenta kod audio snimanja djece koja su traumatizovana pa pričaju tiho, isprekidano, kroz plač; nemaju razvijenu artikulaciju, imaju govorne teškoće i dr. na strani djece, a na strani prostornih uslova su npr. gipsani zidovi; što sve pravi šumove i ometa jasnoću zvuka, kako u trenutku saslušanja, tako i kod preslušavanja audio zapisa i pravljenja transkripta). Takođe, prostorije za snimanje djece su opredijeljene u opšte poznatim nedostajućim prostornim kapacitetima svih tužilaštava (prostorije za audiovizuelno snimanje djece su istovremeno i prostor za rad službenika Stručne službe). Otuda ni u jednom tužilaštvu ne postoje čekaonice za djecu

(koje štite djecu od izloženosti pogledima, pitanjima drugih lica; sa sadržajima primjerenim djeci; stručnom podrškom), što sve utiče na bezbjednost djece u krivičnom postupku, davanje svjedočkog iskaza i kvalitet rada prema profesionalnim i međunarodnim standardima.

Stoga je Stručna služba, u 2018. i 2019. godini, inicirala i dala doprinos u planiranju prostorija za rad u Stručnoj službi i prostorija za audiovizuelno saslušanje primjereno potrebama djeteta, kao i čekaonice za djecu u okviru projekta nove zgrade državnog tužilaštva.

U 2020. godini započela je adaptacija prve prostorije za rad sa djecom/maloljetnicima u ODT u Podgorici, u okviru projekta „Jednak pristup pravdi za djecu“, koji sprovodi Ministarstvo pravde Crne Gore u saradnji sa pravosudnim institucijama u Crnoj Gori, uz tehničku podršku UNICEF- a i finansijsku podršku Vlade Kraljevine Norveške.

DAVANJE MIŠLJENJA O ZAKONSKIM/PODZAKONSKIM AKTIMA KOJI SE ODNOSI NA ZAŠTITU MALOLJETNIKA ZA POTREBE VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA

Dana 04.02. 2020. godine, na zahtjev Specijalnog državnog tužilaštva, za potrebe praćenja borbe protiv trgovine ljudima, dostavljene su informacije: o učeću u tematskim obukama, prostorijama prilagođenima djeci i audiovizuelnoj tehnici primjerenoj potrebama djece u krivičnom postupku u 2019. godini.

Dana 26.02.2020. godine, Vrhovnom državnom tužilaštvu dostavljene su informacije u vezi izvještavanja na portalu Vlade Crna Gore o sprovođenju mjera iz Strategije reforme pravosuđa i Akcionog plana SRP, u vezi sa mjerom koja se odnosi na kontinuirano praćenje primjene Zakona o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku i jačanja kapaciteta stručnih službi.

Dana 25.06.2020. godine državnim tužilaštvima su distribuirane Smjernice UNICEF-a o zaštiti djece lišene slobode i izbjegavanju povećanja broja djece lišene slobode u situaciji epidemije COVID19.

Od 30.07. do 19.12.2020. godine, učešće u izradi Smjernica za rad stručne službe s djecom, maloljetnim učiniocima, žrtvama i svjedocima u krivičnom postupku i vodiča za djecu i roditelje, u okviru projekta „Jednak pristup djece pravdi“, koji sprovodi Ministarstvo pravde Crne Gore u saradnji sa pravosudnim institucijama u Crnoj Gori, uz tehničku podršku UNICEF- a i finansijsku podršku Vlade Kraljevine Norveške.

Dana 19.09.2020. godine, date su sugestije za Plan integriteta Vrhovnog državnog tužilaštva.

Dana 02.10.2020. godine, Specijalnom državnom tužilaštvu, za potrebe praćenja borbe protiv trgovine ljudima, dostavljene su informacije: o učeću tematskim obukama, prostorijama prilagođenima djeci i audiovizuelnoj tehnici primjerenoj potrebama djece u krivičnom postupku za tekuću godinu.

Dana 28.10.2020. godine, prikupljene su informacije i date sugestije u vezi izrade Strategije SE za prava djeteta (2022-2027), za potrebe Ministarstva za ljudska i manjinska prava.

Dana 23.12.2020. godine, u elektronskoj formi, publikovane su „Smjernice za rad Stručne službe sa djecom, maloljetnim učiniocima krivičnih djela, žrtvama i svjedocima u krivičnom postupku“, u partnerstvu UNICEF-a sa Vrhovnim državnim sudom i Vrhovnim državnim tužilaštvom, koje su postavljene na internet stranicu Stručne službe.

SARADNJA SA USTANOVAMA I ORGANIZACIJAMA 2020.

U aktuelnim postupcima prema maloljetnicima, Stručna služba je sarađivala sa centrima za socijalni rad-CSR u: Baru; Bijelom Polju; Beranama i Područnoj jedinici u Andrijevići (CSR za opštine Berane, Andrijevica i Petnjica); Danilovgradu; Herceg Novom; Kotoru; Nikšiću; Podgorici; PJ Golubovci; i PJ Tuzi (CSR za Glavni grad Podgorica i opštine u okviru Glavnog grada Golubovci i Tuzi).

U aktuelnim postupcima prema maloljetnicima, Stručna služba je sarađivala sa organizacijama/institucijama:

- Crveni krst Crne Gore
- Crveni krst Glavnog grada Podgorica
- Crveni krst u Herceg Novom
- Centar za autizam, razvojne smetnje i dječiju psihijatriju (Klinički centar Crne Gore, Institut za bolesti djece)
- JU Centar “Ljubović“
- JU Dječiji dom “Mladost“
- JZU Dom zdravlja Bar
- JZU Dom zdravlja Herceg Novi

Za vrijeme primjene vaspitnih naloga – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada; uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji, Stručna služba je kontaktirala/izvršila obilazak sljedećih ustanova i organizacija:

- Centar za socijalni rad Podgorica, Porodično savjetovalište
- Crveni krst Crne Gore
- Crveni krst Crne Gore, Distributivni centar Cijevna, Podgorica
- Crveni krst u Herceg Novom
- Crveni krst Glavnog grada Podgorica
- JZU Dom zdravlja Bar
- JZU Dom zdravlja Herceg Novi
- JZU Dom zdravlja Podgorica, Centar za mentalno zdravlje
- OŠ “Božidar Vuković-Podgoričanin”, Podgorica
- JU Srednja stručna škola “Ivan Uskoković”, Podgorica
- JU Škola za srednje i više stručno obrazovanje „Sergije Stanić“
- Ministarstvo prosvjete Crne Gore

Takođe, Centar za posredovanje Crne Gore i UNICEF periodično od Stručne službe potražuju podatke o primjeni alternativnih mjera prema maloljetnicima.

SARADANJA SA MEDIJIMA 2020.

Dana 10.03.2020. godine, Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe, Ljiljana Raičević, direktorka Sigurne ženske kuće i Nataša Međedović, direktorka NVO SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Nikšić učestvovala je u televizijskoj emisiji Reflektor, Televizija Vijesti, na temu „Štiti li sistem žrtve seksualnog nasilja ili nasilnike?“

Dana 02.04.2020. godine Portal Analitika godine objavila je saopštenje „Zajedno u borbi za zdravlje, protiv pandemije koronavirusa (COVID 19)“, sa informacijama o načinu rada Stručne službe za vrijeme pandemije i uticaju pandemije na kvalitet života građana i osjetljivih socijalnih grupa, sa preporukama za razumijevanje vanredne situacije i postupanje s tim u vezi, koje je sačinila Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe Vrhovnog državnog tužilaštva za internet stranicu Stručne službe.

Dana 08.09.2020. godine Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe i advokatica za maloljetnike Olja Mihailović, učestvovala su u televizijskoj emisiji Boje jutra, Televizija Vijesti, na temu „Maloljetnička delikvencija-rad umjesto kazne“, u svijetlu aktuelnih dešavanja u vezi maloljetnika u Crnoj Gori.

UČEŠĆE NA STRUČNIM SKUPOVIMA 2020.

Dana 27. i 28.02.2020. godine Stručna služba je učestvovala na obuci „Jačanje kapaciteta stručnih radnika/ca za rad sa djecom i mladima sa socijalno neprilagođenim ponašanjem“, u organizaciji NVO Juventas. Obuku je sprovedla eksterna konsultantkinja Jarmila Bujak Stanko, u okviru projekta „Koalicija protiv vršnjačkog nasilja u crnogorskim školama“, koji zajednički sprovode Udruženje roditelji, NVO Juventas, Unija srednjoškolaca Crne Gore i Centar za promociju lokalnog i regionalnog razvoja (CEP), sa Ministarstvom prosvjete kao pridruženim partnerom, uz finansiranje EU.

Dana 10.06.2020. godine Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe, učestvovala je na okruglom stolu na temu promocija Konvencije Savjeta Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja - Lanzarot konvencija, u organizaciji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

Dana 18. i 19.06.2020. godine, Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe, učestvovala je na seminaru „Borba protiv trgovine ljudima“, iz Programa za kontinuiranu obuku sudija i državnih tužilaca za 2020. godinu, u organizaciji Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, u saradnji sa Ambasadom SAD u Podgorici, Biro za borbu protiv međunarodne trgovine drogom i sprovođenja zakona – INL Program stalnog pravnog savjetnika.

Dana 03.10.2020. godine Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe, učestvovala je na specijalističkoj obuci za advokate - braniocima maloljetnih učinioaca krivičnih djela, kao jedan od predavača, na poziv Advokatske komore Crne Gore.

Dana 19.10.2020. godine Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe, učestvovala je kao jedan od predavača na online seminaru „Konvencija Savjeta Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja – Lanzarot konvencija“. Seminar je organizovan u saradnji Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu sa Advice on Individual Rights in Europe-AIRE Centrom iz Londona u okviru projekta „Jačanje vladavine prava i podrška državnim institucijama u Crnoj Gori“ i dio je Programa za kontinuiranu obuku sudija i državnih tužilaca za 2020. godinu.

Od 13.10. do 13.11.2020. godine, Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe pohađala je ciklus vebinara na temu „Pravosuđe po mjeri djeteta u belgijskom sistemu“, koji je organizovala kancelarija UNICEF-a u Crnoj Gori, u saradnji sa jednom od vodećih međunarodnih organizacija koja se bavi pravima i zaštitom djece, nevladinim udruženjem “Defense for Children International iz Belgije”, a u okviru projekta “Jednak pristup djece pravdi”. Ovaj projekat sprovodi Ministarstvo pravde Crne Gore u saradnji sa pravosudnim institucijama u Crnoj Gori, uz tehničku podršku UNICEF- a i finansijsku podršku Vlade Kraljevine Norveške.

Dana 05.11.2020. godine Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe učestvovala je kao jedan od izlagača na on line konferenciji na kojoj je predstavljena publikacija „Smjernice za rad Stručnih službi sa maloljetnicima u krivičnom postupku u tužilaštvu i sudu“, u organizaciji predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, Vrhovnog državnog tužilaštva i Vrhovnog suda Crne Gore. Smjernice je pripremila eksterna konsultantkinja dr Bistra Netkova.

Od 16.11. do 19.11.2020. godine Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe, učestvovala je, kao jedan od predavača, na Specijalizovanoj obuci za sudije za maloljetnike i državne tužioce za maloljetnike, u organizaciji Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, u saradnji i uz finansijsku podršku Ambasade SAD u Podgorici, Biro Stejt Dipartmenta za borbu protiv međunarodne trgovine drogom i sprovođenje zakona (INL).

Od 25.11. do 27.11.2020. godine, Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe učestvovala je na Treningu za trenere za sudije i državne tužioce koji postupaju sa djecom/maloljetnicima u sukobu sa zakonom, u cilju unaprijeđivanja znanja i vještina profesionalaca koji postupaju sa maloljetnim učiniocima krivičnih djela u njihovom predavačkom radu u ovoj oblasti. Obuku je organizovao Centaa za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, u saradnji sa kancelarijom UNICEF-a u Crnoj Gori, u okviru projekta „Jednak pristup djece pravdi“.

Od 9.12. do 11.12.2020. godine, Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe učestvovala je na Treningu za trenere za sudije i državne tužioce koji postupaju sa djecom žrtvama i svjedocima krivičnih djela, u cilju unaprijeđivanja znanja i vještina profesionalaca koji postupaju sa djecom žrtvama i svjedocima krivičnih djela, u njihovom predavačkom radu u ovoj oblasti. Obuku je organizovao Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, u saradnji sa kancelarijom UNICEF-a u Crnoj Gori, u okviru projekta „Jednak pristup djece pravdi“.

PREDSTAVLJANJE STRUČNE SLUŽBE NA VEB SAJT-U VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA

Stručna služba kontinuirano priprema i dostavlja informacije o radu i aktivnostima u kojima učestvuje i u kojima je povezana sa zajednicom i relevantnim projektima, za objavljivanje na internet stranici Stručne službe.

IZVJEŠTAJ O PRIMJENI ALTERNATIVNIH MJERA IZREČENIH MALOLJETNIM UČINIOCIMA KRIVIČNIH DJELA U 2020. GODINI

Izvještaj je sačinjen prema evidenciji koju vodi Stručna služba Vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore, na osnovu dokumentacije koje su dostavila osnovna državna tužilaštva-ODT i Uprava policije, centri/odjeljenja bezbjednosti-CB/OB, shodno članu 101 Zakona o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku (Službeni list Crne Gore, br. 64/2011, primjena od septembra 2012.), Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o postupanju o maloljetnicima u krivičnom postupku (Službeni list Crne Gore, br. 1/18 od 04.01.2018. godine) i Pravilniku o evidenciji o izrečenim alternativnim mjerama (Službeni list Crne Gore, br. 42/2012).

Alternativne mjere su posebne mjere predviđene Zakonom o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku-ZOPPMUKP, koje izriče nadležni državni tužilac za maloljetnike. On može izreći sljedeće alternativne mjere prema maloljetnicima (član 10 i 12):

1. Opomenu
2. Vaspitne naloge:
 - a) Poravnanje sa oštećenim
 - b) Redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao
 - c) Uključivanje u određene sportske aktivnosti
 - d) Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada
 - e) Plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove
 - f) Podvrgavanje odgovarajućem ispitivanju i odvikavanju od zavisnosti izazvane upotrebom alkohola ili droge
 - g) Uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji
 - h) Pohađanje kurseva za stručno osposobljavanje ili priprema i polaganje ispita
 - i) Uzdržavanje od posjećivanja određenog mjesta ili kontakta sa određenim licima

Takođe, ovlašćeni policijski službenik – policajac za maloljetnike, uz odobrenje državnog tužioca za maloljetnike, prema maloljetnim učiniocima krivičnog djela može izreći sljedeće alternativne mjere:

1. Opomenu (član 10)
2. Poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68 ZOPPMUKP)

U 2020. godini, Stručna služba je evidentirala 122 maloljetna učinioca krivičnih djela, koji su učinili 129 krivičnih djela. Prema njima je primijenjeno 127 alternativnih mjera i to: 91 opomena i 36 vaspitna naloga.

Alternativne mjere primijenjene su prema 11 djevojčica i 111 dječaka.

U toku 2020. godine u recidivu je bilo 11 dječaka, od kojih su 2 dečaka učinila po 2 krivična djela u 2020. godini, a 1 dječak je učinio 4 krivična djela u 2020. godini (10 dječaka je učinilo i krivično djelo u prethodnim godinama).

U 2020. godini, od ukupno 13 osnovnih državnih tužilaštava-ODT, alternativne mjere – opomena i vaspitni nalozi izrečene su od strane 9 ODT.

Od ukupno 21 centra/odjeljenja bezbjednosti–CB/OB, opomena i poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68 ZOPPMUKP), u 2020. godini, izrečeni su u 5 CB/OB. Opomene su izrečene pred 2 CB/OB, a poravnanje pred 3 CB/OB.

Osnovna državna tužilaštva su u 2020. godini izrekla su ukupno 99 alternativnih mjera i to: 71 opomenu i 28 vaspitnih naloga. Od ukupno 13 ODT, vaspitni nalozi su u 2020. godini izrečeni pred 7 ODT, a opomene pred 8 ODT.

Od zakonom predviđenih 9 vrsta vaspitnih naloga, osnovna državna tužilaštva su izrekla 5 vrsta i to:

- vaspitni nalog – poravnanje sa oštećenim (14);
- vaspitni nalog – redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao (3);
- vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (4);
- plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove (2);
- vaspitni nalog – uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi ili savjetovalištu ili dugoj odgovarajućoj organizaciji (5).

Takođe, u 2020. godini, pred osnovnim državnim tužilaštvom, 7 maloljetnika nastavili su i uspješno ispunili vaspitni nalog započet u 2019. godini i to:

- uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji (4, koji su ispunjeni, ODT Podgorica)
- redovno pohađanje škole (1, koji je ispunjen, ODT Podgorica)
- obavljanje društveno korisnog ili humanitarinog rada (1, koji je ispunjen, ODT Podgorica) i
- poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (1, koji je ispunjen, OB Kolašin).

Centri/odjeljenja bezbjednosti su u 2020. godini izrekli ukupno 28 alternativnih mjera i to: 20 opomena i 8 poravnanja za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi.

Slijedi tabelarni prikaz statističkih podataka o primjeni alternativnih mjera – opomene i vaspitni nalozi u 2020. godini.

TABELA 1: Primjena alternativnih mjera prema maloljetnicima, prema nadležnom organu

Rb. Br.	Organ koji je izrekao alternativnu mjeru	Broj maloljetnika	Broj krivičnih djela	Broj alternativnih mjera
1.	Osnovno državno tužilaštvo - ODT	97	99**	99
2.	Centar bezbjednosti - CB	25	28	28
UKUPNO		122*	127**	127

* U osnovnim državnim tužilaštvima-ODT, u 2020. godini, vođen je postupak prema 97 maloljetnika (2 maloljetnika su učinila po 2 krivična djela za koja su im izrečene po 2 alternativne mjere; 2 maloljetnika su učinila po 2 krivična djela, za koja im je izrečena po 1 jedinstvena mjera), a u CB/OB prema 25 maloljetnika (1 maloljetnik je učinio 4 krivična djela, za koja su mu izrečene 4 alternativne mjere).

** U recidivu je bilo 11 maloljetnika (4 pred CB/OB; 7 pred ODT) i to: 8 maloljetnika je učinilo po jedno krivično djelo u 2020. i krivična djela u prethodnim godinama, a 3 maloljetnika su učinila recidiv u 2020. godini (2 maloljetnika po 2 krivična djela, a 1 maloljetnik 4 krivična djela).

Tako su u 2020. godini 122 maloljetnika izvršila 129 krivičnih djela i prema njima je primijenjeno 127 alternativnih mjera.

TABELA 2: Prikaz vrsta izrečenih alternativnih mjera, prema nadležnom organu

Rb. Br.	Alternativna mjera	Broj alternativnih mjera izrečenih od strane ODT	Broj alternativnih mjera izrečenih od strane CB	UKUPNO
1.	Opomena	71	20	91
2.	Poravnanje sa oštećenim	14	8	22
3.	Redovno pohađanje škole ili redovno odlazanje na posao	3		3
4.	Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada	4		4
5.	Plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove	2		2
6.	Uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji	5		5
UKUPNO		99	28	127

Od ukupno 127 izrečenih alternativnih mjera u 2020. godini, izrečena je 91 opomena, i to: 71 opomena od strane ODT i 20 opomena od strane CB/OB, i 36 vaspitnih naloga, i to: 28 vaspitnih naloga od strane ODT (od toga 14 poravnanja sa oštećenim) i 8 poravnanja izrečenih od strane CB/OB.

TABELA 3: Primjena alternativnih mjera – opomena, vaspitni nalog, poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68), prema organu koji je izrekao mjeru

Rb. br.	Osnovno državno tužilaštvo	Broj alternativnih mjera	Centar/odjeljenje bezbjednosti	Broj alternativnih mjera
1.	Bar	29	Bar	
2.	Bijelo Polje	2	Bijelo Polje	
3.	Cetinje	3	Cetinje	
4.	Herceg Novi	4	Herceg Novi	
5.	Kolašin	1	Kolašin	1
6.	Kotor	1	Kotor	
7.	Nikšić	17	Nikšić	5
8.	Pljevlja		Pljevlja	11
9.	Podgorica	37	Podgorica	2
10.	Rožaje		Rožaje	9
11.	Ulcinj	5	Ulcinj	
	Ukupno ODT	99	Ukupno CB	28

U 2020. godini, od ukupno 13 osnovnih državnih tužilaštava, alternativne mjere – opomena i vaspitni nalozi izrečene su od strane 9 ODT.

Od ukupno 21 centra/odjeljenja bezbjednosti–CB/OB, opomena i poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68 ZOPPMUKP), u 2020. godini, izrečeni su u 5 CB/OB.

TABELA 4: Primjena alternativne mjere – opomena, prema organu koji je izrekao mjeru

Rb. Br.	Osnovno državno tužilaštvo	Broj izrečenih opomena	Centar/odjeljenje bezbjednosti	Broj izrečenih opomena
1.	Bar	21	Bar	
2.	Bijelo Polje	2	Bijelo Polje	
3.	Cetinje	1	Cetinje	
4.	Herceg Novi	1	Herceg Novi	
5.	Kotor	1	Kotor	
6.	Nikšić	16	Nikšić	
7.	Pljevlja		Pljevlja	11
8.	Podgorica	27	Podgorica	
9.	Rožaje		Rožaje	9
10.	Ulcinj	2	Ulcinj	
	Ukupno ODT	71	Ukupno CB	20

U 2020. godini, od ukupno 13 osnovnih državnih tužilaštava, alternativna mjera - opomena je izrečena u 8 ODT. Najveći broj opomena izrečen je u ODT Podgorica (27), zatim u ODT Bar (21) pa u ODT Nikšić (16), od ukupno izrečenih 71 opomena.

Od 21 centra/odjeljenja bezbjednosti–CB/OB, u 2020. godini opomena je izrečena u 2 CB/OB, i to u: CB Pljevlja (11), OB Rožaje (9), odnosno ukupno 20 opomena.

TABELA 5: Primjena alternativne mjere - poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68)

Rb. Br.	Organ koji je izrekao alternativnu mjeru – poravnanje (član 68)		Broj poravnanja
1.	Centar bezbjednosti	Kolašin	1
2.	Centar bezbjednosti	Nikšić	5
3.	Odjeljenje bezbjednosti	Podgorica	2
UKUPNO			8

Od ukupno 21 centra/odjeljenja bezbjednosti, u 2020. godini, od strane 3 CB/OB maloljetnici su upućeni na poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68 ZOPPMUKP). Poravnanje sa oštećenim je primijenjeno prema 8 maloljetnika, i to u: CB Nikšić (5), zatim u CB Podgorica (2) i OB Kolašin (1 maloljetnik, koji je u recidivu).

Od ukupno 8 poravnanja, 7 je izvršeno putem izvinjenja, a u 1 slučaju poravnanje nije sprovedeno jer roditelj maloljetnog učinioca nije dao saglasnost za sprovođenje postupka posredovanja u cilju poravnanja (CB Podgorica).

TABELA 6: Prikaz vrsta alternativnih mjera-opomene i vaspitni nalozi izrečenih od strane ODT

ALTERNATIVNA MJERA	Bar	Bijelo Polje	Cetinje	Herceg Novi	Kolašin	Kotor	Nikšić	Podgorica	Ulcinj	UKUPNO
Opomena	21	2	1	1		1	16	27	2	71
Poravnanje sa oštećenim	8		2				1		3	14
Redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao								3		3
Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada				1				3		4
Plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove					1			1		2
Uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji				2				3		5
UKUPNO	29	2	3	4	1	1	17	37	5	99

Osnovna državna tužilaštva su u 2020. godini izrekla ukupno 99 alternativnih mjera i to: 71 opomenu i 28 vaspitnih naloga.

Od zakonom predviđenih 9 vrsta vaspitnih naloga, osnovna državna tužilaštva su izrekla 5 vrsta i to:

- vaspitni nalog – poravnanje sa oštećenim (14);
- vaspitni nalog – redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao (3);
- vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (4);
- plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove (2);
- vaspitni nalog – uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi ili savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji (5).

Od ukupno 13 ODT, pred 1 tužilaštvom je primijenjeno: 5 vrsta alternativnih mjera (ODT Podgorica); 3 vrste alternativnih mjera (pored ODT Herceg Novi); pred 4 tužilaštva po 2 vrste alternativnih mjera (ODT: Bar; Cetinje; Nikšić; i Ulcinj); pred 3 tužilaštva po 1 vrsta alternativne mjere (ODT: Bijelo Polje; Kotor; i Kolašin).

Najviše alternativnih mjera je izrečeno od strane ODT Podgorica (37), i to: 27 opomena i 10 vaspitnih naloga: redovno pohađanje škole (3); obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (3); plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove (1); uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji (3).

Pred ODT Bar izrečeno je 29 alternativnih mjera, i to: 21 opomena (1 maloljetnik je učinio 2 krivična djela, za koja mu je izrečena 1 jedinstvena mjera opomena) i 8 vaspitnih naloga – poravnanje sa oštećenim.

Pred ODT Nikšić je izrečeno 17 alternativnih mjera, i to: 16 opomena i 1 vaspitni nalog – poravnanje sa oštećenim.

Od ukupno 13 ODT, vaspitni nalozi su izrečeni pred 7 ODT.

TABELA 7: Prikaz primjene alternativnih mjera – vaspitni nalog, prema organu koji je izrekao vaspitni nalog

Rb. Br.	Osnovno državno tužilaštvo	Broj izrečenih vaspitnih naloga
1.	Bar	8
2.	Cetinje	2
3.	Herceg Novi	3
4.	Kolašin	1
5.	Nikšić	1
6.	Podgorica	10
7.	Ulcinj	3
UKUPNO		28

U 2020. godini, od strane 7 ODT, izrečeno je 28 vaspitna naloga. Od ukupno 9 vrsta vaspitnih naloga, primijenjeno je 5. Najviše vaspitnih naloga izrečeno je pred ODT Podgorica (10), zatim u ODT Bar (8) pa u ODT Herceg Novi i ODT Ulcinj (po 3).

TABELA 8: Prikaz vrsta vaspitnih naloga izrečenih od strane ODT, prema polu maloljetnika

Rb. Br.	Vrsta vaspitnog naloga	Broj izrečenih vaspitnih naloga	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Poravnanje sa oštećenim	14	2	12
2.	Redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao	3		3
3.	Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada	4		4
4.	Plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove	2		2
5.	Uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji	5		5
UKUPNO		28	2	26

Najviše vaspitnih naloga je izrečeno od strane ODT Podgorica (10), i to:

- redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao (3),
- obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (3),
- plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove (1),
- uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji (3).

Vaspitni nalog-poravnanje sa oštećenim primjenjen je 14 maloljetnika, i to pred:

- ODT Bar (8),
- ODT Ulcinj (3),
- ODT Cetinje (2) i
- ODT: Nikšić (1).

Pred ODT: Bar, Cetinje i Nikšić poravnanja su izvršena putem izvinjenja (11).

Pred ODT Ulcinj, 3 poravnanja su izvršena putem izvinjenja i putem novčane nadoknade (od po 50,00 eura, solidarno).

Vaspitni nalog – redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao izrečen je prema 3 maloljetnika i to pred ODT Podgorica: 1 maloljetnik je ispunio vaspitni nalog – redovno pohađanje

škole, a 2 maloljetnika su djelimično ispunila vaspitni – nalog redovno pohađanje škole ili redovno odlazanje na posao.

Vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada izrečen je prema 4 maloljetnika, i to: 3 pred ODT Podgorica (2 maloljetnika su ispunila vaspitni nalog, a 1 maloljetnik započinje sa izvršenjem u 2021. godini); i 1 pred ODT Herceg Novi (1 maloljetnik je ispunio vaspitni nalog).

Vaspitni nalog – plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove, uzrečen je prema 2 maloljetnika, i to: 1 pred ODT Kolašin, koji je ispunjen (maloljetnik je učinio 2 krivična djela za koja mu je izrečen jedinstveni vaspitni nalog); 1 pred ODT Podgorica, koji se nastavlja u 2021. godini.

Vaspitni nalog – uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi ili savjetovalištu ili dugoj odgovarajućoj organizaciji izrečen je prema 5 maloljetnika i to: 3 pred ODT Podgorica (2 maloljetnika su ispunila vaspitni nalog, a 1 maloljetnik nastavlja sa izvršenjem u 2021. godini); i 2 pred ODT Herceg Novi (1 vaspitni nalog je ispunjen, 1 maloljetnik započinje sa izvršenjem u 2021. godini).

TABELA 9: Prikaz učinjenih krivičnih djela od strane maloljetnika prema vrsti, polu i nadležnom organu, kod primjene poravnanja maloljetnika sa oštećenim

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	Broj krivičnih djela	UKUPNO		ODT		CB	
				Broj djevojčica	Broj dječaka	Broj djevojčica	Broj dječaka	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Laka tjelesna povreda	152	8		8				8
2.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	1		1		1		
3.	Teška krađa	240	3		3		3		
4.	Oduzimanje vozila	248	2		2		2		
5.	Uništenje i oštećenje tuđe stvari	253	3		3		3		
6.	Nasilničko ponašanje	399	5	2	3	2	3		
UKUPNO			22	2	20	2	12	0	8

U 2020. godini izrečena su 22 naloga-poravnanje sa oštećenim.

Vaspitni nalog – poravnanje sa oštećenim je bio češće primijenjen kod krivičnih djela sa elementima nasilja (17), nego kod krivičnih djela sa elementima krađe (5).

Vaspitni nalog poravnanje sa oštećenim je izrečen u većini prema dječacima (20).

Od ukupno 22 naloga – poravnanje sa oštećenim, 14 su izrečena pred ODT, a 8 pred CB/OB.

Vaspitni nalog-poravnanje sa oštećenim primijenjeno je pred ODT prema 14 maloljetnika i izvršeno uspješno:

- putem izvinjenja (11), i to pred:
 - ODT: Bar (8),
 - Cetinje (2) i
 - Nikšić (1).
- izvinjenja i novčane nadoknade-od po 50,00 eura, solidarno (3), pred ODT Ulcinj.

Poravnanje sa oštećenim primjenjen je prema 8 maloljetnika pred CB/OB:

- Kolašin (1)
- Nikšić (5)
- Podgorica (2)

Od ukupno 8 poravnanja pred CB/OB:

- 7 je izvršeno uspješno, putem izvinjenja
- 1 poravnanje nije sprovedeno jer roditelj maloljetnog učinioca nije dao saglasnost za sprovođenje postupka posredovanja u cilju poravnanja (pred CB Podgorica; za krivično djelo laka tjelesna povreda, čl. 152).

TABELA 10: Prikaz krivičnih djela prema uzrastu i polu izvršioca, u vrijeme izvršenja krivičnog djela kod primjene poravnanja maloljetnika sa oštećenim

Rb. Br.	Uzrast maloljetnika u vrijeme izvršenja krivičnog djela	Broj izvršenih krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	14 godina	1		1
2.	15 godina	6		6
3.	16 godina	8	2	6
4.	17 godina	7		7
UKUPNO		22	2	20

U 2020. godini primijenjena su ukupno 22 vaspitna naloga-poravnanje sa oštećenim, i to 22 maloljetna lica muškog (jedan maloljetnik je u recidivu, u 2019. godini je takođe učinio krivično

djelo za koje mu je pred OB Kolašin bilo izrečeno poravnanje) i 2 ženskog pola, a raspon godina je od 14 do 17.

Poravnanja su izvršena u najvećoj mjeri putem: izvinjenja (18); izvinjenja i novčane nadoknade (3), a 1 poravnanje nije sprovedeno, jer roditelj maloljetnog učinioca nije dao saglasnost za sprovođenje postupka posredovanja u cilju poravnanja (pred CB Podgorica; za KD laka tjelesna povreda, čl. 152).

TABELA 11: Prikaz učinjenih krivičnih djela od strane maloljetnika prema vrsti i polu, kod primjene poravnanja maloljetnika sa oštećenim putem izvinjenja

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	Broj krivičnih djela	UKUPNO		ODT		CB	
				Broj djevojčica	Broj dječaka	Broj djevojčica	Broj dječaka	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Laka tjelesna povreda	152	7		7				7
2.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	1		1		1		
3.	Teška krađa	240	3		3		3		
4.	Oduzimanje vozila	248	2		2		2		
5.	Nasilničko ponašanje	399	5	2	3	2	3		
UKUPNO			18	2	16	2	9	0	7

Poravnanje maloljetnika sa oštećenim putem izvinjenja, najčešće je izvršeno zbog učinjenog krivičnog djela laka tjelesna povreda (16 dječaka i 2 djevojčice), a 10 od 22 krivična djela učinjeno je na štetu drugog maloljetnog lica.

Takođe, poravnanje putem izvinjenja je češće primijenjeno kod krivičnih djela sa elementima nasilja (13), nego sa elementima krađe (5).

Primjena posredovanja između maloljetnog učinioca krivičnog djela i oštećenog lica-žrtve je način da se državno tužilaštvo bavi krivičnim djelom i njegovim posljedicama na drugačiji način od tradicionalnog krivičnog postupka, uz tretman prilagođen žrtvi i maloljetniku, profesionalno vođenje posrednika, njegovu podjednaku empatiju prema žrtvi i maloljetnom učiniocu krivičnog djela.

Veoma često, u postupku posredovanja maloljetnik i žrtva postignu sporazum da se poravnanje izvrši putem izvinjenja. Uz vođenje posrednika, izvinjenje je važan emocionalni proces u kojem maloljetnik: iskazuje nedvosmisleno i konkretizovano izvinjenje; pokazuje pristojnost, poštovanje, empatiju, žaljenje, kajanje i autentično izvinjenje žrtvi; nudi emocionalnu i materijalnu nadoknadu. Takvim ponašanjem izaziva kod žrtve prihvatanje izvinjenja, dolazi se do pregovora o nadoknadi štete, izmirenja, oprostaja, zaborava, bez rizika od novog konflikta i ponavljanja krivičnog djela.

U daljem emocionalnom procesu žrtva: iskazuje prihvatanje onoga što se dogodilo, uz odgovarajuće iznošenje svog pogleda i osjećanja; pokazuje otvorenost da čuje i pruži šansu, pristojnost, poštovanje, empatiju prema maloljetnom učiniocu, spremnost na opraštanje i ostavljanje neprijatnog iskustva u prošlosti. Takvim ponašanjem izaziva kod maloljetnika zahvalnost i spremnost na primjereno ponašanje, bez rizika od novog konflikta i ponavljanja povrede, krivičnog djela.

TABELA 12: Prikaz učinjenih krivičnih djela od strane maloljetnika prema vrsti i polu, kod primjene poravnanja maloljetnika sa oštećenim putem novčane nadoknade

Vrsta krivičnog djela	Član zakona	Ukupno krivičnih djela	ODT		CB	
			Broj djevojčica	Broj dječaka	Broj djevojčica	Broj dječaka
Sitna krađa, utaja i prevara	253	3		3		

Pred ODT Ulcinj, u jednom predmetu, 3 maloljetnika su učinjenu štetu nadoknadila putem izvinjenja i putem solidarog davanja novčanog iznosa od po 50,00€.

Zakon o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku Crne Gore omogućava primjenu alternativne mjere, vaspitnog naloga – poravnanje sa oštećenim, a do poravnanja dolazi u postupku posredovanja, koju sprovode posrednici koji su obučeni za posredovanje između maloljetnog učinioca krivičnog djela i žrtve i kojima je Ministarstvo pravde izdalo licencu za rad. To je način da se maloljetnik preusmjeri od sudskog postupka kada državni tužilac za maloljetnike procijeni da izvršenje ovog vaspitnog naloga i odustajanje od krivičnog gonjenja može biti korisno za maloljetnika i žrtvu, bilo da maloljetnik vaspitni nalog izvrši pred državnim tužilaštvom ili pred centrom bezjednosti (policajcem za maloljetnike).

Odluka o nepokretanju krivičnog postupka se donosi uz zahtjev da maloljetnik, prema svojim mogućnostima, popravi ili nadoknadi štetu koju je učinio izvršenjem krivičnog djela i uz saglasnost maloljetnika i oštećenog lica (i njihovih zakonskih zastupnika), koji se upućuju na postupak posredovanja, kako bi maloljetnik izvinjenjem, radom, naknadom štete ili na drugi način otklonio učinjenu štetu.

Posrednik pomaže maloljetniku i žrtvi: da se snađu u konfliktu, uspostave dijalog, otvoreno razgovaraju o konfliktu, razumiju međusobne razlike, iskažu svoje interese i potrebe, razriješe konflikt, bez rizika od novog konflikta i ponavljanja krivičnog djela. Takođe, pomaže im da postignu dogovor o načinu na koji nastala šteta može realno da bude popravljena ili nadoknađena, uz vođenje računa da je nadoknada štete u vezi sa izvršenim krivičnim djelom i primjerena učinjenoj šteti. Kada je, u prisustvu posrednika, postignut prihvatljiv dogovor između žrtve i maloljetnika, o tome se sačinjava sporazum, koji se dostavlja državnom tužiocu za maloljetnike (ili policajcu za maloljetnike).

Državni tužilac za maloljetnike potvrđuje primjerenost, pravednost i zakonitost postignutog sporazuma putem donošenja rješenja o primjeni vaspitnog naloga – poravnanje sa oštećenim, rješenjem verifikuje sporazum postignut u posredovanju tako što se precizno navodi predmet

poravnanja: šta sve, pored izvinjenja, maloljetnik treba da uradi i način nadoknade štete koji treba da bude biti dokaziv. Posrednik prati izvršenje verifikovanog sporazuma do njegovog ispunjenja i izvještava državnog tužioca.

Ako maloljetnik ispuni dogovorene obaveze: nadoknada uslugom, u naturi ili radom koji je u vezi sa učinjenim krivičnim djelom, uplatom dogovorenog novčanog iznosa ili na neki drugi način, prema njemu neće biti pokrenut krivični postupak.

TABELA 14: Prikaz ukupno učinjenih krivičnih djela od strane maloljetnika prema vrsti krivičnog djela i polu maloljetnika

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	Broj krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Teška tjelesna povreda	151	2		2
2.	Laka tjelesna povreda	152	14		14
3.	Ugrožavanje sigurnosti	168	3		3
4.	Neovlašćeno fotografisanje	174	1	1	
5.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	1		1
6.	Krađa	239	10		10
7.	Teška krađa	240	4		4
8.	Sitna krađa, utaja i prevara	246	2		2
9.	Oduzimanje vozila	248	5		5
10.	Uništenje i oštećenje tuđe stvari	253	6		6
11.	Nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti	287*	60*	7	53
12.	Omogućavanje uživanja opojnih droga	301	1		1
13.	Ugrožavanje javnog saobraćaja	339	6		6
14.	Teška djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja	348	1		1
15.	Lažno prijavljivanje	388	1	1	
16.	Nasilničko ponašanje	399	8	2	6
17.	Nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija	403*	2		2
UKUPNO			127*	11	116

- * 1 maloljetnik je učinio 2 krivična djela nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti, čl. 287 Krivičnog zakonika Crne Gore-KZCG, za koja mu je izrečena jedinstvena mjera opomena (ODT Bar)
- ** 1 maloljetnik je učinio dva krivična djela: nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija (član 403 KZCG) i nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti (član 287 KZCG), za kojeg je Stručna služba preporučila jedinstveni vaspitni nalog, što je prihvaćeno od strane državnog tužioca za maloljetnike (ODT Kolašin)

U 2020. godini 122 maloljetnika je učinilo 129 krivičnih djela i prema njima je primijenjeno 127 alternativnih mjera.

U 2020. godini kod maloljetnih učinilaca krivičnih djela značajno prevladavaju: krivično djelo nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti (član 287 KZCG), a u vezi kršenja epidemioloških mjera u vezi COVID19 (62) i krivična djela sa elementima nasilja (38), u odnosu na krivična djela sa elementima krađe (21) i krivična djela iz oblasti saobraćaja (7).

Većinu krivičnih djela učinili su dječaci, a 11 maloljetnica učinile su: krivično djelo nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti, a u vezi kršenja epidemioloških mjera u vezi COVID19 (7) i krivična djela sa elementima nasilja (4).

Kao učnici krivičnih djela sa elementima nasilja, evidentirani su većinom maloljetnici muškog pola (34) i 4 maloljetna lica ženskog pola.

U dostavljenim podacima (opis izvršenja krivičnog djela) za 2020. godinu, bilo je moguće izdvojiti sljedeće oblike vršnjačkog nasilja: udarci šakama u lice, glavu, tijelo (18); udarci drvenom palicom (2); glavom u glavu (1); glavom o zid (1); verbalne prijetnje ubistvom pa samoubistvom (2); huškanjem psa na oštećenog (1); prisiljavanje oštećenog da radi sklekove, čučnjeve (1); Dvije evidentirane maloljetnice primijenile su sljedeće oblike nasilja: udarci pesnicama, glavom oštećene o zid.

Prema punoljetnim licima evidentirani su sljedeći oblici nasilja: udarci: šakom (1); šakom i nogama (3); udarci čekićem po glavi (1); uništenje imovine (3); lomljenje stakla na automobilu (1); verbalne prijetnje vješanjem i paljenjem (1). Dvije evidentirane maloljetnice primijenile sljedeće oblike nasilja: lažna prijava za silovanje; objavljivanje ponižavajućeg videosnimka.

TABELA 15: Prikaz učinjenih krivičnih djela sa elementima nasilja, koje su učinili maloljetnici, prema polu

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	Broj krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Teška tjelesna povreda	151	2		2
2.	Laka tjelesna povreda	152	14		14
3.	Ugrožavanje sigurnosti	168	3		3
4.	Neovlašćeno fotografisanje	174	1	1	
5.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	1		1
6.	Uništenje i oštećenje tuđe stvari	253	6		6
7.	Lažno prijavljivanje	388	1	1	
8.	Nasilničko ponašanje	399	8	2	6
9.	Nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija	403	2		2
UKUPNO			38	4	34

Kod izvršenja krivičnih djela sa elementima nasilja prevladavaju maloljetnici muškog pola, i to: maloljetnici muškog pola uzrasta 17 godina (11 dječaka) i maloljetnici muškog pola uzrasta 16 godina (9 dječaka i 3 djevojčice), maloljetnici muškog pola uzrasta 15 godina (9 dječaka i 1 djevojčica), u odnosu na maloljetnike muškog pola uzrasta 14 godina (5 dječaka).

Ukupno 4 djevojčice izvršile su 4 krivična djela, na uzrastu od 15 (1) i 16 godina (3).

TABELA 16: Prikaz učinjenih krivičnih djela sa elementima nasilja, koje su učinili maloljetnici, prema uzrastu

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	Broj krivičnih djela	14 godina	15 godina	16 godina	17 godina
1.	Teška tjelesna povreda	151	2				2
2.	Laka tjelesna povreda	152	14	2	6	3	3
3.	Ugrožavanje sigurnosti	168	3	2		1	
4.	Neovlašćeno fotografisanje	174	1			1	
5.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	1			1	
6.	Uništenje i oštećenje tuđe stvari	253	6	1	2	2	1
7.	Lažno prijavljivanje	388	1		1		
8.	Nasilničko ponašanje	399	8		1	3	4
9.	Nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija	403	2			1	1
UKUPNO			38	5	10	12	11

Kod izvršenja krivičnih djela sa elementima nasilja, približno češće se javljaju maloljetnici uzrasta 16 godina (12), uzrasta 17 godina (11), 15 godina (10), u odnosu na uzrast od 14 godina (5).

TABELA 17: Prikaz vrste alternativnih mjera izrečenih maloljetnicima koji su učinili krivična djela sa elementima nasilja

Rb. Br.	Vrsta alternativne mjere - za izvršeno krivično djelo sa elementima nasilja	Izrečena maloljetnicima od strane ODT	Izrečena maloljetnicima od strane CB	Ukupno krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Opomena	6	6	12	2	10
2.	Poravnanje sa oštećenim	9	8	17	2	15
3.	Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada	2		2		2
4.	Plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove	2		2		2
5.	Uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji	5		5		5
UKUPNO		24	14	38	4	34

Kod krivičnih djela sa elementima nasilja primijenjeno je značajno manje opomena (12), nego vaspitnih naloga (24).

Poravnanja su izvršena u najvećoj mjeri putem: izvinjenja (13); 3 poravnanja su izvršena putem izvinjenja i novčane naknade, solidarno, od po 50,00€, a 1 poravnanje nije sprovedeno jer roditelj maloljetnika nije dao saglasnost za primjenu posredovanja u cilju poravnanja.

Ukupno 2 izrečena vaspitna naloga – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (pred ODT: Podgorica i Herceg Novi), uspješno su izvršena.

Od ukupno 2 vaspitna naloga - plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove, 1 je uspješno izvršen (pred ODT Kolašin), a 1 se nastavlja u 2021. godini.

Od ukupno 5 vaspitnih naloga – uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi ili savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji: 3 su ispunjena (2, pred ODT Podgorica; 1 pred ODT Herceg Novi); 1 maloljetnik nastavlja sa izvršenjem u 2021. godini (pred ODT Podgorica); 1 maloljetnik će započeti izvršenje u 2021. godini (pred ODT Herceg Novi).

TABELA 18: Prikaz krivičnih djela sa elementima krađe koje su učinili maloljetnici, prema polu

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	Broj krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Krađa	239	10		10
2.	Teška krađa	240	4		4
3.	Sitna krađa, utaja i prevara	246	2		2
4.	Oduzimanje vozila	248	5		5
UKUPNO			21	0	21

Kod izvršenja krivičnih djela sa elementima krađe pojavljuju se samo maloljetnici muškog pola (21).

TABELA 19: Prikaz učinjenih krivičnih djela sa elementima krađe, koje su učinili maloljetnici, prema uzrastu

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	Broj krivičnih djela	14 godina	15 godina	16 godina	17 godina
1.	Krađa	239	10	3	4	3	
2.	Teška krađa	240	4	1		1	2
3.	Sitna krađa, utaja i prevara	246	2			2	
4.	Oduzimanje vozila	248	5	1	1	3	
UKUPNO			21	5	5	9	2

Kod izvršenja krivičnih djela sa elementima krađe, češće se pojavljaju maloljetnici uzrasta 16 godina (9 dječaka), uzrasta 15 i 14 godina (po 5 dječaka), nego maloljetnici uzrasta 17 godina (2).

TABELA 20: Prikaz vrste alternativni mjera izrečenih maloljetnicima koji su učinili krivična djela sa elementima krađe

Rb. Br.	Vrsta alternativne mjere - za izvršeno krivično djelo krađa	Izrečena od strane ODT	Izrečena od strane CB	Broj krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Opomena	11	2	13		13
2.	Poravnanje sa oštećenim	5		5		5
3.	Redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao	3		3		3
UKUPNO		19	2	21	0	21

Kod krivičnih djela sa elementima krađe primijenjeno je više opomena (13), nego vaspitnih naloga (8).

Sva poravnanja su izvršena putem izvinjenja (5).

Vaspitni nalog – redovno pohađanje škole (1) je ispunjen, a vaspitni nalog - redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao (2) je djelimično ispunjen.

TABELA 21: Prikaz krivičnih djela ugrožavanja bezbjednosti saobraćaja koje su učinili maloljetnici, prema polu

Vrsta krivičnog djela	Član zakona	Broj krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
Ugrožavanje javnog saobraćaja	339	6		6
Teška djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja	348	1		1
UKUPNO		7	0	7

TABELA 22: Prikaz krivičnih djela ugrožavanja bezbjednosti saobraćaja koje su učinili maloljetnici, prema uzrastu

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	Broj krivičnih djela	15 godina	16 godina	17 godina
1.	Ugrožavanje javnog saobraćaja	339	6	2		4
2.	Teška djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja	348	1		1	
UKUPNO			7	2	1	4

Kod izvršenja krivičnih djela iz oblasti saobraćaja, svi učinioci su muškog pola, češće uzrasta 17 godina (4), nego uzrasta 15 godina (2) i 16 godina (1)

Prema njima su primijenjene 2 vrste alternativnih mjera: opomena (6) i vaspitni nalog - obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (1).

TABELA 23: Prikaz vrste alternativni mjera izrečenih maloljetnicima koji su učinili krivična djela ugrožavanja bezbjednosti saobraćaja

Rb. Br.	Vrsta alternativne mjere - za izvršeno krivično djelo ugrožavanje bezbjednosti saobraćaja	Izrečena od strane ODT	Izrečena od strane CB	Broj alternativnih mjera	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Opomena	6		6		6
2.	Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada	1		1		1
UKUPNO		7	0	7	0	7

Vaspitni nalog - obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (1), je ispunjen, a maloljetnik je u recidvu (prethodno, u 2019. godini, maloljetnik je izvršio krivično djelo i tada mu je izrečena opomena, pred ODT Podgorica).

Tabela: Prikaz krivičnog djela nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti, član 287, po polu i uzrastu maloljetnika

UZRAST	ODT		CB		UKUPNO
	muški	ženski	muški	ženski	
14 godina	2	2	2		6
15 godina	5	2	2		9
16 godina	11	1	5		17
17 godina	24	1	2	1	28
UKUPNO	42*	6	11	1	60*

* 1 maloljetnik (16 godina) je učinio 2 krivična djela nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti, čl. 287, za koja mu je izrečena jedinstvena mjera opomena (ODT Bar)

** 1 maloljetnik (17 godina) je učinio dva krivična djela: nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija (član 403 KZCG) i nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti (član 287 KZCG), za kojeg je Stručna služba preporučila jedinstveni vaspitni nalog, što je prihvaćeno od strane državnog tužioca za maloljetnike (ODT Kolašin)

Krivično djelo nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti (član 287 KZCG), je u vezi sa pandemijom COVID19, odnosno kršenjem propisanih epidemioloških mjera u vezi COVID19.

U 2020. godini kod maloljetnih učinilaca krivičnih djela značajno prevladava krivično djelo nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti (član 287 KZCG), a u vezi kršenja epidemioloških mjera u vezi COVID19 (62 krivična djela, u odnosu na ukupno učinjenih 129 krivičnih djela).

Epidemiološke mjere su češće kršila maloljetna lica muškog pola (55), nego ženskog pola (7).

Evidentirana su maloljetna lica uzrasta: 17 godina (26 dječaka i 2 djevojčice); 16 godina (16 dječaka i 1 djevojčica); 15 godina (7 dječaka i 2 djevojčice); 14 godina (4 dječaka i 2 djevojčice).

Maloljetnici su prekršili sljedeće epidemiološke mjere – zabrana: napuštanja stana, međugradskog saobraćaja, okupljanja u stanu, na javnim površinama; prekršeno rješenje o samoizolaciji.

Svima je izrečena opomena (60).

Pred ODT je izrečeno 48 opomena, i to:

- ODT Bar (15, od kojih je prema 1 maloljetniku, koji je izvršio 2 krivična djela iz čl. 287, izrečena jedinstvena alternativna mjera - opomena)
- ODT Bijelo Polje (2)
- ODT Cetinje (1)
- ODT Hetceg Novi (1)
- ODT Kotor (1)
- ODT Nikić (7)
- ODT Podgorica (19)
- ODT Ulcinj (2).

Pred CB/OB je izrečeno 12 opomena, i to:

- CB Pljevlja (8)
- OB Rožaje (4).

Samo 1 maloljetniku je, za krivično djelo nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti (član 287 KZCG), i krivično djelo nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija (član 403 KZCG), izrečen jedinstveni vaspitni nalog – plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove, koji je ispunjen (ODT Kolašin).

TABELA 24: Prikaz ukupno učinjenih krivičnih djela prema uzrastu i polu maloljetnih učinilaca, u vrijeme izvršenja krivičnog djela

Rb. Br.	Uzrast u vrijeme izvršenja krivičnog djela	Broj izvršenih krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	14 godina	16	2	14
2.	15 godina	26	3	23
3.	16 godina	39	4	35
4.	17 godina	46	2	44
UKUPNO		127	11	116

Kao učinioca krivičnih djela u 2020. godini najviše je evidentiranih maloljetnika uzrasta 17 godina: 46 maloljetnih lica (44 dječaka i 2 djevojčice); zatim uzrasta 16 godina: 39 maloljetna lica (35 dječaka i 4 djevojčice); zatim uzrasta 15 godina: 26 maloljetna lica (23 dječaka i 3 djevojčice); pa uzrasta 14 godina: 16 maloljetnih lica (14 dječaka i 2 djevojčice).

TABELA 25: Prikaz maloljetnika prema školskoj spremi u vrijeme izvršenja krivičnog djela i polu

R.br.	Školovanje maloljetnika	Broj alternativnih mjera	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Završio OŠ	10		10
2.	Završio 4 razreda OŠ	1		1
3.	Završio 6 razreda OŠ	1		1
4.	Završio 7 razreda OŠ	2		2
5.	7. razred OŠ	1		1
6.	8. razred OŠ	5		5
7.	9. razred OŠ	11	2	9
UKUPNO OSNOVNA ŠKOLA		31	2	29
8.	Završio SŠ	1		1
9.	1. razred SŠ	25	4	21
10.	2. razred SŠ	21	2	19*
11.	3. razred SŠ	16	1	15
12.	4. razred SŠ	3		3
13.	Vanredno 1 razred SŠ	3	1	2
UKUPNO SREDNJA ŠKOLA		69	8	61
Nepotpuni podaci o školovanju				
14.	Učenik	3		3
15.	Nepismen	1		1
16.	Pismen	2		2
17.	Nema podataka	21	1	20
Ukupno nepotpuni podaci o školovanju		27	1	26
UKUPNO SVE KATEGORIJE ŠKOLOVANJA		127*	11	116

* 3 maloljetnika su izvršila recidiv u 2020. godini (2 maloljetnika po 2 krivična djela /jedan pohađa 2. razred srednje škole, za 1 nema podataka, ODT Bar; a 1 maloljetnik 4 krivična djela /2. razred srednje škole/, CB Pljevlja)

Kako podaci za 122 evidentirana maloljetnika u 2020. godini nisu dostavljeni sa svim specifičnim informacijama, nije bilo moguće precizno razvrstati maloljetnike u obrazovne razrede ni uočiti školske sredine u kojima se češće javljaju problemi u ponašanju maloljetnika ni koliko je maloljetnika prekinulo školovanje.

Na navedeni način, evidentirano su 82 maloljetnika koji su u vrijeme izvršenja krivičnog djela u redovnom obrazovnom procesu, i to: 17 maloljetnika u redovnom obrazovnom procesu u osnovnoj školi; 65 maloljetnika u redovnom obrazovnom procesu u srednjoj školi.

U slučaju vanrednog školovanja evidentirana su 3 maloljetnika, i to: u 1. i razredu srednje škole, u vrijeme izvršenja krivičnog djela.

Iz prikupljenih podataka se može reći i da su još: 3 maloljetnika bila u obrazovnom procesu u vrijeme izvršenja krivičnog djela; 10 maloljetnika je završilo osnovnu školu; 4 maloljetnika je prekinulo pohađanje osnovne škole; 1 maloljetnik je završio srednju školu.

Za 24 maloljetnika su dostavljeni nepotpuni podaci iz kojih se ne može zaključiti kakvog su obrazovnog statusa.

TABELA 26: Prikaz maloljetnika prema recidivu, polu i prebivalištu (evidencija se vodi od septembra 2012. godine)

Rb. Br.	Prebivalište maloljetnika	UKUPNO	Broj djevojčica u recidivu	Broj dječaka u recidivu
1.	Bar	5		5
2.	Kolašin	1		1
3.	Kotor	1		1
4.	Pljevlja	1		1
5.	Podgorica	1		1
6.	Rožaje	2		2
UKUPNO		11	0	11

U 2020. godini evidentirana su 122 maloljetna učinioca krivičnih djela, i to: 11 djevojčica, i 111 dječaka. Po 1 krivično djelo učinilo je 117 maloljetnika (106 dječaka i 11 djevojčica); 2 dječaka su učinila po dva krivična djela; 1 dječak je učinio 4 krivična djela; 2 dječaka su učinila po 2 krivična djela za koja im je izrečena jedinstvena alternativna mjera.

U odnosu na 2020. godinu i period od kada se vodi evidencija izrečenih alternativnih mjera (septembar 2021. godine), u recidivu je bilo 11 maloljetnika muškog pola.

Dva (2) maloljetnika su učinila po 2 krivična djela u 2020. godini:

- 1 maloljetnik je u 2017. godini učinio 1 krivično djelo krađa, član 239 KZCG, za koje mu je izrečena opomena; a u 2020. 2 krivična djela: nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti, član 287 i krađa, član 239, za koja su mu izrečene 2 opomene (ODT Bar)

- 1 maloljetnik je u 2019. godini učinio krivično djelo sitna krađa, čl. 246 KZCG, za koje mu je izrečeno poravnanje, koje nije postignuto (CB Bar); a u 2020. godini 2 krivična djela oduzimanje vozila, čl. 248 KZCG, za koja su mu izrečene 2 opomene (ODT Bar)

Jedan (1) maloljetnik je učinio 4 krivična djela u 2020. godini, i to: 1 krivično djelo nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti, čl. 287 KZCG; 2 krivična djela sitna krađa, čl. 246 KZCG; i 1 krivično djelo uništenje i oštećenje tuđe stvari, čl. 253 KZCG, za koja su mu izrečena 4 opomene (CB Pljevlja).

Osam (8) maloljetnika je učinilo po jedno krivično djelo u 2020. godini i u prethodnim godinama:

- 1 maloljetnik je u 2017. godini učinio krivično djelo krađa, čl. 239 KZCG, za koje mu je izrečena opomena (ODT Bar); a u 2020. godini 1 krivično djelo krađa, čl. 239 KZCG, za koje mu je izrečena opomena (ODT Bar)
- 1 maloljetnik je u 2018. godini učinio krivično djelo sitna krađa, čl. 246 KZCG, za koje mu je izrečeno poravnanje, koje je izvršeno putem izvinjenja (CB Bar); a u 2020. godini 1 krivično djelo krađa, čl. 239 KZCG, za koje mu je izrečena opomena (ODT Bar)
- 1 maloljetnik je u 2018. godini učinio krivično djelo ugrožavanje sigurnosti, čl. 168, KZCG, za koje mu je izrečena opomena (ODT Bar); a u 2020. godini 1 krivično djelo nasilničko ponašanje iz čl. 399 KZCG, za koje mu je izrečen vaspitni nalog poravnanje sa oštećenim, koje je izvršeno putem izvinjenja (ODT Bar)
- 1 maloljetnik je u 2017. godini učinio krivično djelo ugrožavanje bezbjednosti saobraćaja, čl. 338 KZCG, za koje mu je izrečena opomena (OB Rožaje); a u 2020. godini 1 krivično djelo nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti, čl. 287 KZCG, za koje mu je izrečena opomena (OB Rožaje)
- 1 maloljetnik je u 2019. godini učinio krivično laka tjelesna povreda, čl. 152 KZCG, za koje mu je izrečena opomena (OB Rožaje); a u 2020. godini 1 krivično laka tjelesna povreda, čl. 152 KZCG, za koje mu je izrečena opomena (OB Rožaje)
- 1 maloljetnik je u 2017. godini učinio produženo krivično djelo oduzimanje vozila, čl. 248 KZCG, za koje mu je izrečena opomena (ODT Kotor); a u 2020. godini 1 krivično djelo nepostupanje po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti, čl. 287 KZCG, za koje mu je izrečena opomena (ODT Kotor)
- 1 maloljetnik je u 2018. godini učinio krivično djelo lažno prijavljivanje, čl. 388 KZCG, za koje mu je izrečena opomena (ODT Podgorica); a u 2020. godini 1 krivično djelo teška djela protiv bezbjednosti saobraćaja, čl. 348 KZCG, za koje mu je izrečen vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog rada, koji je ispunjen (ODT Podgorica)
- 1 maloljetnik je u 2019. godini učinio krivično djelo laka tjelesna povreda čl. 152 KZCG, za koje mu je izrečeno poravnanje, koje je izvršeno putem izvinjenja (OB Kolašin); a u 2020. godini 1 krivično djelo laka tjelesna povreda čl. 152 KZCG, za koje mu je izrečeno poravnanje, koje je izvršeno putem izvinjenja (OB Kolašin).

Od ukupno 11 maloljetnika koji su u recidivu 2020. godine, 10 maloljetnika su učinili i po jedno krivično djelo u prethodnim godinama (2017. /4/, 2018. /3/, 2019. /3/), kada im je izrečeno 7 opomena (pred ODT Bar /3/; pred ODT Kotor /1/; pred ODT Podgorica /1/; pred OB Rožaje /2/) i 3 poravnjanja (2 pred ODT Bar, od kojih je 1 bilo neuspješno; 1 pred CB Kolašin, koje je bilo uspješno).

U 2020. godini u recidivu je bilo ukupno 11 maloljetnih lica muškog pola, od kojih su 2 maloljetnika učinila po 2 krivična djela, a 1 maloljetnik je učinio 4 krivična djela. Po 2 krivična djela, za koja im je izrečena jedinstvena alternativna mjera, učinila su 2 maloljetnika. Na taj način 122 maloljetnika je u 2020. godini učinilo 129 krivičnih djela, za koje im je izrečeno 127 alternativnih mjera.

TABELA 27: Prikaz maloljetnika u recidivu, prema polu i uzrastu (evidencija se vodi od septembra 2012. godine)

R.br.	Uzrast maloljetnika u vrijeme izvršenja krivičnog djela	Ukupno maloljetnika	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	15 godina	2		2
2.	16 godina	6*		6*
3.	17 godina	3		3
UKUPNO		11	0	11

* 2 maloljetnika uzrasta 16 godine su učinila po 2 krivična djela; 1 maloljetnik uzrasta 16 godina je učinio 4 krivična djela

Raspon uzrasta maloljetnika koji su u bili recidivu u 2020. godine je od 15 do 17 godina.

TABELA 28: Prikaz maloljetnika u recidivu, prema polu i školskoj spremi (evidencija se vodi od septembra 2012. godine)

Rb. Br.	Školska sprema maloljetnika	Broj maloljetnika u recidivu	Broj djevojčica u recidivu	Broj dječaka u recidivu
1.	1. razred srednje škole	3		1
2.	2. razred srednje škole	3		3
3.	Nema podataka	5		5
UKUPNO		11	0	11

Od ukupno 11 maloljetnika koji su u recidivu, 6 se nalazi u redovnom obrazovnom procesu u srednjoj školi, a za 5 maloljetnika nema podataka.

U 2020. godini kriminalni recidivi maloljetnika se javljaju u:

- Baru (ODT),
- Kolašinu (OB)
- Kotoru (ODT)
- Pljevljima (CB)
- Podgorici (ODT) i
- Rožajama (OB).

Prije 2020. godine recidivi su zabilježeni:

- u 2019. godini kriminalni recidivi maloljetnika se javljaju u: Baru, Nikšiću i Podgorici
- u 2018. godini u: Baru, Nikšiću, Podgorici i Rožajama
- u 2017. godini u: Baru, Bijelom Polju (i Mojkovcu), Podgorici i Ulcinju
- u 2016. godini u: Baru, Kolašinu, Kotoru, Nikšiću i Podgorici
- u 2015. godini u: Kolašinu i Nikšiću
- u 2014. godini u: Kotoru, Nikšiću i Podgorici.

Prevenција maloljetničkog kriminaliteta je proces eliminacije svih kriminogenih faktora koji su doveli do izvršenja krivičnog dela, zatim proces usvajanja pozitivnih stavova i ponašanja koji će maloljetniku omogućiti da ostvari samopoštovanje i poštovanje drugih, da postane koristan i zadovoljan član društva.

Suočavanje sa kriminalitetom maloljetnika zahtijeva stručna znanja za rad sa djecom i mladima, kao i interdisciplinarna znanja iz: socijalnog rada, specijalne pedagogije, psihologije, medicine, prava (poznavanje zakona, standarda, strategija, planova), kriminologije, viktimologije, penologije, sa neophodnom osjetljivosti za prava i potrebe djece. Mnogi imaju profesionalna znanja i vještine, međutim ključan je odnos koji stručnjak uspostavlja sa djetetom jer je to preduslov za postupak procjene, uključivanje i učešće djeteta, uspješnost uticaja na dijete (vaspitnih postupaka/mjera) i osnaživanja djeteta. Otvoren, topao, iskren i podržavajući odnos, sa usmjerenošću na uspostavljanje odnosa brige, nadzora i podsticanje djeteta na aktivnost i promjenu, pošten, pravedan, ali i čvrst pristup stručnjaka, kao i usmjerenost na sadržaj intervencije, značajno doprinosi djelotvornosti procjene i tretmana. Dijete u takvom odnosu osjeća da je prihvaćeno takvo kakvo jeste, da ga stručnjak razumije jer ga ne okrivljuje, ne kritizira, ne kažnjava, ne zastrašuje, ne odustaje od njega kada griješi i/ili kada iskazuje svoje stavove. To ne znači da stručnjak povlađuje djetetu ili prepušta vodstvo djetetu, nego da poštuje dijete. Tada dijete može da podnese i neprijatne intervencije stručnjaka čime su stvorene mogućnosti za prestanak djetetovog otpora, za doživljavanje stručnjaka kao kompetentnog u svom poslu, pozitivnog i vrijednog djetetovog povjerenja, što je osnova za razvoj djetetove motivacije za razgovor sa stručnjakom i za pozitivnu promjenu, za sticanje korektivnog iskustva. Stručnjak je odgovoran da jača djetetova pozitivna ponašanja i da strogo osudi i iskaže svoje neslaganje sa djetetovim neprihvatljivim stavovima i ponašanjima, a to radi sa iskazivanjem poštovanja, empatije i nudeći prihvatljive alternative za djetetove neprihvatljive stavove i ponašanja. Kroz odnos s kompetentnim odraslim osobama, ishod dobre procjene i tretmana je znatno olakšan.

Djeca i mlade osobe ne treba da dožive krivični postupak kao retributivni mehanizam, sredstvo zastrašivanja ili odmazde, već krivični postupak treba da se učini primjerenim svakom djetetu, razumljivim, prihvatljivim za dijete. Ako dijete ne shvati smisao krivičnog postupka, neće sagledati ni svoju odgovornost u izvršenju krivičnog djela ni štetu po žrtvu i društvo ni opasnost kriminalnog ponašanja niti će željeti da uloži trud u ličnu promjenu i u popravljavanje/nadoknadu štete. Tada je nemoguće dijete voditi ka socijalizaciji. Zbog toga se Stručna služba zalaže za primjenu preusmjeravanja, odvrćanja i restorativnog pravosuđa.

U tom cilju, Stručna služba podržava primjenu svih 9 vrsta vaspitnih naloga na cijeloj teritoriji države i kontinuirano radi na unaprjeđivanju postupka procjene, izbora, izricanja i primjene alternativnih mjera, procedure izvršenja i praćenja uspješnosti ispunjavanja vaspitnih naloga. To

podrazumijeva i da državna tužilaštva traže učešće Stručne službe u krivičnom postupku prema maloljetnom učiniocu krivičnog djela.

Stručna služba omogućava efikasnu provjeru da li je prema maloljetniku već izricana alternativna mjera (opomena, vaspitni nalog), kao i informacije o broju i vrstama izrečenih mjera, uspješnosti njihove primjene. To podrazumijeva i da državna tužilaštva i centri/odjeljenja bezbjednosti ažurno dostavljaju Stručnoj službi svu dokumentaciju o izrečenim alternativnim mjerama.

Takođe, Stručna služba doprinosi unaprijeđivanju krivično-pravne zaštite djece/maloljetnih oštećenih i djece/maloljetnih svjedoka, kroz odgovarajuće mjere zaštite njihovih prava i dobrobiti.

Na taj način, pokazuje se zajednička odgovornost za dobrobit djece prema kojoj se postupa u krivičnom postupku-za njihovu uspješnu socijalizaciju, osnaživanje i oporavak, a time i za dobrobit zajednice.

Načelnica Stručne službe
Dijana Popović-Gavranović,
dipl. socijalna radnica